સયરે ચમન
ઉર્ફે
બહારે ગુલશન

બ અવને તઆલા

બનાવનાર,

મીર સૈયદઅલી કાદરી બીલીમોરીઆ.

છપાવી પ્રગટ કરનાર,

સૈયદ બનુમીયાં બીન સૈયદ અમીરમીયાં કાદરીની કું.

(આ બુક સને ૧૮૯૭નાં ૨૫માં એકટ મુજબ રજીષ્ટર કરાવી છે.)

સુરત શ્રી 'જૈન' પ્રિન્ટીંગ વર્કસ લીમીટેડમાં મટુભાઈ ભાઈદાસે છાપી.

હી. સને ૧૩૨૯. સને ૧૯૧૧ ઈસવી.

કીંમત રૂ. ૦-૫-૦.

સયરે ચમન,

ઉર્ફે

બહારે ગુલશન.

દિબાચો.

નામીચા શાએરો અને કવિઓએ પોતાનાં કીમતી વખતનો ભોગ આપી, ગાયનનાં શોકીન અને સમજદાર લોકો માટે જે કાંઇ કીમતી ઝવેરાતનો જથો જાહેરમાં લાવ્યા છે, તેનો સંગ્રહ કરવો મુનાસબ છે, ગાયનથી દીલ ખુશ થઈ મગજને રાહત મળે છે. આવાં ગાયનોનો જથો ગુજરાતીમાં છપાય, તો તેથી શોકીન લોકો ગાયનનો લાભ લઈ શકે, એવા હેતુથી આ કિતાબ સયરે ચમન ઉર્ફે બહારે ગુલશન, છપાવી છે. એમાં ચાર ભાગ છે, પહેલા ભાગમાં હક્કાની અને કવ્વાલી ગઝલો છે, અને બીજા ભાગમાં નાટકનાં ઉરદુ ગાયનો, અને ત્રીજા ભાગમાં નાટકનાં ગુજરાતી ગાયનો છે, અને ચોથા ભાગમાં ઠુમરી, દાદરા, કહેરવા, ભેરવી, ગરબીઓ વીગેરે પર-

ચુરણુ ગાયનો છે. એવી રીતે ચાર ભાગમાં જલસાઓમાં તથા નાટકોમાં ગવાતાં ઉમદા અને ચુનંદા ગાયનો છે. આ કિતાબમાં ગાયનો એવા લેવામાં આવ્યા છે. કે જે શોકીનોને પસંદ પડયા વિના રહેશે નહીં. ગાયનોની બુકો આજ સુધી ઘણી બહાર પડી ચુકી છે, પરંતુ એમાં જે ગાયનનો સંગ્રહ છે, તેવી કોઇપણ બુકમાં જોવામાં આવતો નથી. કેટલીક બુકોમાં નકામાં અને રસ વિનાનાં ગાયનોથી ભરતી કરવામાં આવે છે, તેવાં ગાયનો આ બુકમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા નથી, કારણકે એમાંના ગાયનો ખાસ ગાનારાઓની ફરમાસથી દાખલ કરવામાં આવ્યાં છે, અને ફક્ત ઇસલામી ભાઇઓજ આ બુકનો લાભ લઇ શકે એમ નથી, પરંતુ હીંદુ ભાઇઓ પણ એનો લાભ લઈ શકે, એવાં એમાં ગાયનો લીધાં છે.

આ કિતાબમાં ગાયનો પસંદ કરવામાં મને મુનશી મીર મોહંમદ હુસેન સાહેબ ડભોઇવાલા તરફથી મદદ મળી છે, માટે તેમનો આભાર માનું છું.

છેવટ વિનંતી કરવાની કે આ બુકમાં કોઇને ભુલ જણાય તો સુધારી લેશો, અને મને દરગુજર કરશો એવી ઉમેદ છે.

મુ. બીલીમોરા. દેગડી સ્ટ્રીટ. } લી૦ દુઆગો. મીર સૈયદઅલી કાદરી.

૭૮૬.

સયરે ચમન, ઉર્ફે બહારે ગુલશન.

ગઝલ.—૧

હમ્દે બારે તઆલા.—૧.

કરૂં લા ઈલાસે મેં ઇબતીદા, તેરી શાન જલ્લ જલાલહુ.
નહીં કોઈ તેરે સીવા ખુદા, તેરી શાન જલ્લ જલાલહુ.
તેરા નામ સાહેબે જુદ હે, તેરા હર મકાંમેં વજુદ હે.
યે તેરી જમીં યે તેરા સમા, તેરી શાન જલ્લ જલાલહુ.
કહીં તુ રહીમો કરીમ હે, કહીં કેહરસે તેરે બીમ હે,
સભી કેહતેહેં તુઝે રબના, તેરી શાન જલ્લ જલાલહુ.
કહીં મયકશોંમેં તુ જા છુપા, કહીં આબીદોંમેં તુજા મીલા,
તુ કહાં કહાં હે મેરે ખુદા, તેરી શાંન જલ્લ જલાલહુ.
તેરા શોર સાગીરો સુરૂમેં હે, તેરા જીક બુલબુલો ગુલમેં હે,
હે તેરા ઝુહુર હરએક જા, તેરી શાન જલ્લ જલાલહુ.

તુને કુન કહા કે ય કુન હુવા, સરે બંદા તુજકો નીગું હુવા,
તરે હુકમ લાયે હેં સબ બજા, તેરી શાન જલ્લે જલાલહુ.
તુને નહનો અકરબ બરમલા, કહા અપને બંદોસે અય ખુદા,
ભલા કોઈતુઝસે હો કયા જુદા, તેરી શાન જલ્લે જલાલહુ,
સરે અજજ ઝુકાકે અબ, યેહ હમીદ કેહતા હે રોજો શબ
નહીં કોઇ મેરા તેરે સીવા, તેરી શાન જલ્લે જલાલહુ.

ગઝલ—૨

હો દુરૂદ આપ પે મેઅરાજકે જાનેવાલે,
આનકી આનમેં ફીર લોટકે આનેવાલે.
મુજ ગુનેહગારકી હે શરમો હયા તેરે હાથ,
મેરે મવલા મેરી બીગડીકે બનાનેવાલે.
જો તલબ મેંને કીયા મુજકો ઇનાયતસે દીયા,
તેરે કુરબાન મેરે નાજ ઉઠાનેવાલે.
ફીક્રસે રંજસે આફતસે બલાસે ગમસે,
આપ હેં ઉમ્મતે આસીકે બચાનેવાલે.
વાહરે જાતે મુકદદસકે હે ફખરે ઇસા,
હે ગુલામ આપકે મુરદોંકે જીલાનેવાલે.
નકશાયે રૂયે મુબારક ન ખીંચા પર ન ખીંચા,
મુ ત હેયર રહે તસવીર બનાનેવાલે.
તેરી વોહ જાત હે યકતા કે સદા તીફલીમેં,
થે મલાયેક તેરે ઝુલેકે ઝુલાનેવાલે.

ગઝલ—૩

અરે વોહ હુસ્ને જેબાઇ, ખુદા જાને કહાં હે તુ.
શેહનશાહી દીલ આરાઇ, ખુદા જાને કહાં હે તુ.
તેરી પુરકતમેં બેકલ હું મેં તેગે અબરૂકા ઘાયલ હું.
કભી સુરત ન દીખલાઈ. ખુદા જાને કહાં બે તુ.
અલસતો કેહકે કેહલાયા, કહા કાલુ બલા સબને.
હુવા મુખફીમેં હરજાઇ, ખુદા જાને કહાં હે તુ.
કહા હે નહનો અકરબ યું, છુપા પરદેમેં અયસા કયું.
બનાયા હમકો સવદાઈ, ખુદા જાને કહાં હે તુ.

ગઝલ—૪

એક ફકત મેંહી નહીં ચાહનેવાલા તેરા,
જીસને પયદા કીયા વોહભી તો હે શયદા તેરા.
હલ્કપે મેરે છુરી ફેરકે કાતીલને કહા,
અબતો દેખેંગે તડપનેકા તમાશા તેરા.
જખ્મપર મેરે નમક છીડક બજાયે પાની,
અબતો ઠંડા હુવા કાતીલ યે કલેજા તેરા,
ઉમ્રભર સીજદેસે સરકો ન ઉઠાઉંગા કભી.
હાથ લગજાયે અગર નકશે કફે પા તેરા,
યેહ હે ઉમ્મીદ શબો રોજ દીલે મીરઝાકી,
નજએકે વક્ત જબાંપર રહે કલેમા તેરા.

ગઝલ—૫

તુરપર જલવા દીખાયા યારને,
મુંસાકો બેખુદ બનાયા યારને.
સર દીયા સરમસ્ત અપને ઇશ્કમેં,
મજનુંકો બન બન ફીરાયા યારને.
યે કહા જીબ્રીલને લાકર બુરાક,
ચલીયે યા હઝરત બુલાયા યારને.
કયા બડા રૂતબા મોમંમદકો મીલા,
રૂબરૂ અપને બુલાયા યારને.
બેકલી હઝરત બીલાલકી કયા કહું.
સેહરા બસેહરા ફીરાયા યારને.
શબકી બેતાબી લીખું કયા દોસ્તો,
ખાબમેં જલવા દીખાયા યારને.
પુતલા કરકે ખાકકા પરવરદીગાર,
રોશની દીલમેં લગાયા યારને.
શુક્ર કર કાઝી ખુદાકા રોજો શબ,
ખાજાકા બંદા બનાયા યારને.

ગઝલ—૬

કટી ગુનાહોંમેં ઉમ્ર સારી, ઇલાહી તોબા ઇલાહી તોબા
મેં અબ્દે ખાકી તુ રબ્બે બારી. ઇલાહી તોબા ઇલાહી તોબા.
ગુનાહકી ગઠડી ધરી હે સરપર, કદમ ઉઠાઉં જમીંસે કયું કર,
કડી હે મંઝીલ યે બોજ ભારી, ઇલાહી તોબા ઈલાહી તોબા.

કબરકી સખતી ફીસારે મરકદ, ગુજર ફીરીશ્તોંકા પેહલી મંઝીલ.
વોહ ઘર અકેલા વોહ કબ્ર અંધારી, ઇલાહી તોબા ઇલાહી તોબા.
મુસાફીરાં ઇસ સરાયે ફાનીમેં અયસે સોયે કે ફીર ન જાગે.
સીરહાને જાકે અજલ પુકારી, ઇલાહી તોબા ઇલાહી તોબા,
સલીમ ડુબા હુવા હે યારો, ગુનાહકે દરીયામેં સરસે પાતક,
યે સીરગીરાની યે શર્મ સારી, ઇલાહી તોબા ઇલાહી તોબા.

ગઝલ—૭

યે કયસે બાલ બીખરે હેં યે સુરત કયું બની ગમકી,
તુમ્હારે દુશ્મનોંકો કયા પડી હે મેરે માતમકી,
મઝા ઇસમેંહી આતા હે નમક છીડકો નમક છીડકો,
કસમ લેલો નહીં આદત મેરે જખમોંકો મરહમકી.
શીકાયત કીસસે કીજે હાયે કયા ઉલટા જમાના હે,
બરહાયા પ્યાર જબ હમને મોહબ્બત આપને કમકી.
ન મીલયેગા ન મીલયેગા કોઈ હમ મર ન જાઇંગે,
ખુદાકા શુક્ર હે પેહલે મોહબ્બત આપને કમકી,
ખુદા જાને તુમહેંભી રહમ આતા હે ગરીબોંપર.
પસે પરદાભી તો મોહલત નહીં મીલતી કોઈ દમકી,
કહાં જાના હે થમથમ કર ચલો અયસીભી કયા જલદી
ખુદા રખ્ખે તુમહી તુમ હો નઝર પડતી હે આલમકી.

ગઝલ—૮

હે બહારે બાગે દુન્યા ચંદ રોજ,

દેખલો ઇસકા તમાશા ચંદ રોજ.
અય મુસાફીર કુચકા સામાન કર,
ઇસ સરામેં હે બસેરા ચંદ રોજ.
દફન કરકે કબ્રમેં બોલી કઝા,
અબ યહાં તુમ સોતે રેહના ચંદ રોજ.
હે જમીં એક મોજે દરીયા કોઇ દીન,
આસમાં હે બુલબુલાસા ચંદ રોજ.
કયું સતાતે હો કીસી બે જુર્મકો,
ઝાલીમો યે હે જમાના ચંદ રોજ.
પુછા લુકમાંસે જીયા તુ કીતને રોજ.
દસ્તે હસરત મલકે બોલા ચંદ રોજ,
ફીર કહાં અકબર કહાં તુમ દોસ્તો.
સાચ હે ઇસકા તુમ્હારા ચંદ રોજ,

ગઝલ—૯

કેહતા હે ખુદા દીલમેં ન ઘબરાયે મોહંમદ,
બખશુંગા ઉસીકો જીસે ફરમાયે મોહંમદ.
મુસાકે લીયે મેંને કોહે તુર બનાયા,
ઓર અરશે મોઅલ્લાપે રખી જાયે મોહંમદ.
બખશુંગા મેં એક એકકો બસ રોજે હશરમેં,
ઉમ્મતકે ગુનાહોંસે ન શરમાયે મોહંમદ.
દામનમેં છુપા લે મુઝે દામનમેં છુપાલે.

પરદા મેરે એબોંકા ન ખુલજાયે મોહંમદ,
જીબ્રીલ મોહંમદ હેં મેરે અર્શકે તારે.
પુરી ન કરૂં કયુંકર તમન્નાયે મોહંમદ,

ગઝલ—૧૦

યા ગયેરસે રહે યા હમસે મુલાકાત રહે,
જાન જાતી રહે કયા ગમ હે મગર બાત રહે.
સરકે કટનેકા મુઝે ગમ નહીં પર ગમ હે યે,
બાત વોહ કીજીયે જીસમેં કે મુલાકાત રહે.
નીંદ આંખોંમેં હે શરમાઇ હુઈ હે ચીતવન,
સચ બતાઓ કે મેરી જાન કહાં રાત રહે.
નજએકે વક્ત મુઝે છોડકે જાતે હો કહાં,
જીંદગી ભરતો મેરી જાન મેરે સાથ રહે.
જામ હાથોંમેં રહે તાકમેં ઇમાન રહે,
હાયે ઇસ ઇશ્કમેં હીંદુ ન મુસલમાન રહે.
બાગ જાનેકી જભી દીલમેં ખુશી હોવે ગફુર,
યારભી સાથ રહે મોસીમે બરસાત રહે

ગઝલ—૧૧

હુસ્નસે શરમીંદા કરદું માહે તાબાં તો સહી,
આહસે ગરદુંકા કરદું ચાક દામાં તો સહી.
ઉસ લબે નાજુકપે સુરખી પાનકી આને તો દો,
કોડી કોડીકો બીકેં લાલે બદખશાં તો સહી.

ગબ્રા હીંદુ ઔર નસારા સબ હેં મેરે દામમેં,
સબકો અપને હાથસે કરદું મુસલમાં તો સહી.
તુ જો કાતીલ ખીંચકર આયાહે મેરે સરપે તેગ,
કુંદ કરદું મેં તેરી શમશીરે બુરરાં તો સહી.
મેં વોહ લેલા હું જો મુજકો દેખ લેવે એક નઝર,
છાને મજનુંકી તરેહ ખાકે બીયાબાં તો સહી.

ગઝલ—૧૨

ગુરૂરે હુસ્નસે સીના ઉભારે તનકે બેઠે હેં.
અનોખા હે શબાબ ઉનકા અનોખે બનકે બેઠે હેં.
જો અય બુત સાંમને તેરે રૂખે રૌશનકે બેઠે હેં.
ખુદા જાને હે કયા ઇસરાર કયું બુત બનકે બેઠે હેં,
પતા લગતા નહીં છલની કલેજા કરને વાલોંકા.
નહીં માલુમ દીલપર તીર કીસ ચીતવનકે બેઠે હેં,
વોહ હુસ્ને ચંદ રોજાકી બદોલત આદમી હોકર,
પરી રૂ માહ શીમાઇલ હુર તીલઅત બનકે બેઠે હેં.
દીખાને આયે હેં વોહ સોગકે પરદેમેં આરાઇશ,
મેરી બઝમે અજામેં કીસ કદર બનઠનકે બેઠે હેં.
કયામત તક તજમ્મુલ હમ ઉઠાયે ઉઠ નહીં સકતે,
નીહાયત ચેનસે ગોશેમેં અબ મદફનકે બેઠે હેં.

ગઝલ—૧૩

નહીં હે ખોફ મુજકો જાહીદ, મોહંમદી હું મોહંમદી હું,

ડરા ન દોજખકા. હમકો વાએઝ, મોહંમદી હું મોહંમદી હું,
ગુનાહકે દરીયામેં ગર્ક હું પર, નહીં હે કુછ ડર તુફેલે હઝરત,
કહુંગા મેહશરમેં સબસે બરહકર, મોહમંદી હું મોહમંદી હું.
મેં ગૌસુલ આઝમકા એક ગદા હું, તુફેલે મૌલાકે અય અઝીઝો,
મેરે હેં રહબર શફીયે મેહશર, મોહંમદી હું મોહંમદી હું.
હે ઇશ્ક અયસા હમારે દીલપર, કે મરનેકે બાદભી છટક કર,
કહેગા મેરે લહદકા પથ્થર, મોહંમદી હું મોહંમદી હું,
મોહંમદ યાકુબ જરા ન ઘબરા, વસીલા તુજકો બહોત બડાહે.
નકીરે. આવેં તો કેહ ઝીડક કર, મોહંમદી હું મોહંમદી હું.

ગઝલ—૧૪

હસીનોંકા હરએક આલમમેં શોહરા હોહી જાતા હે.
તુમ્હેં જો દેખ લેતા હે વોહ શયદા હોહી જાતા હે.
નશેમેં લે લીયા ઓસા ખફા કયું હોતે હો સાહેબ,
ચલો મીલ બેઠો જાને દો કે અયસા હોહી જાતા હે.
મેરે કમબખ્ત ઇસ દીલકી અબસ યે કયસી હાલત હે,
કલેજા મલતે મલતે દર્દ પયદા હોહી જાતા હે.
ખબર મરનેકી સુનકર હરઘડી હયરાન હોતે હેં,
જવાના મર્ગ મરનેકા અચંબા હોહી જાતા હે.
કભી દર્દે સર ઉનકો કભી મેંહદીકા હીલા હે,
હમારે ઘર ન આનેકા બહાના હોહી જાતા હે,
બચા ભી હે કહીં તેરી નઝરસે આજતક અસગર,
સુના હે રફતા રફતા દીલ દીવાના હોહી જાતા હે.

ગઝલ—૧૫

તેરી ઉલફતકો અય ખાજા ન કયું દીલ કીમીયા જાને,
પ્યારા જબકે તુઝકો હઝરતે ખયરૂલવરા જાને.
દીલે બીમારકી મેરે ખબરલે જલ્દ અય ખાજા,
મસીહા તુહી મેરા હે મેરે દીલકી દવા જાને.
તમન્ના હે જો દીલકી કયા કહું અય ખાજયે આલમ,
તુમ્હારે માસીવા કયા કયા કોઇ મેરા મુદદઆ જાને.
ગદાકો એક પલમેં તુ અગર ચાહે ગની કરદે.
તેરા દરબારે આલી હે યે રૂતબા કોઇ કયા જાને.
કટી જડ કુફ્રકી હીંદુસ્તાનમેં આપકે બાયેસ,
કોઇ કયા રૂતબયે આલી જહાંમેં આપકા જાને,
ન કયું રૂતબેમેં આલા હો સીકંદર ઓર દારાસે,
તેરે દરબારે આલીકા જો અપનેકો ગદા જાને.
જહે કીસમત કીસી દીન ગુલશને અજમેરમેં ખાજા,
બુલાઇંગે મુઝે વાસીલ ખુદા જાને ખુદા જાને.

ગઝલ—૧૬

દરપે જીબ્રીલ નીગેહબાન બને બેઠે હેં,
આપ કોનેનકે સુલતાન બને બેઠે હેં.
હુશ્નકો પેશે ખુદા દેખો ખડી હે ઉમ્મત,
આપ કીસ શાનસે જીશાન બને બેઠે હેં.
જાનતે હેં કે હજારોંકો દબાયા હમને,

કયા વોહ ઈનસાન હેં નાદાન બને બેઠે હે.
કલ તો શયદા હુયે દુનીયા પે ખુદાકો ભુલે,
આજ મેહશરમેં પરેશાન બને બેઠે હેં.
હે યકીં ઉમ્મતે આસીકી શફાઅત હોગી,
અર્શપર આજ વોહ મેહમાન બને બેઠે હેં.
હે યે માલુમ કે હમ પેશે ખુદા જાઈંગે,
કયસે ગાફીલ હેં કે અનજાન બને બેઠે હેં.
મીમે અહમદકા મોઅમ્મા અલી અહમદ નખુલા,
અછ છે અછછે યહાં હયરાન બને બેઠે હેં.

ગઝલ—૧૭

ગુલ ઉઠા અર્શપે લો ખત્મે પયંબર આયા,
શેફતા જીસપે ખુદા હે વોહી દીલબર આયા.
દેખકર રૂયે મોહંમદકો મલાયેક બોલે,
જીસસે રૌશન હે જહાં વોહ મહે અનવર આયા.
ચુમકર પાયે નબી અરશે ઉલા કેહને લગા,
ઔજપર સલ્લે અલા અપના મુકદદર આયા.
કેહતે મુસા થે યેહી હઝરતે ઇસા દેખો,
જીસકે હમ સબ હેં સીપાહી વોહ યે અફસર આયા,
સયરે જન્નતકો ચલે આપતો રીઝવાં બોલા,
આઓ ઝીયારત કરો હુરો શહે સફદર આયા.
જીસકી ખુશબુસે મોઅત્તર હુવા બાગે આલમ,

આજ જન્નતમેં વોહી ખાસ ગુલે તર આયા.
અપની ઉમ્મતકો પીલાવેંગે જો સાગર ભરભર,
આજ કૌસરપે વોહી માલીકે કૌસર આયા,
વાહ કયા ખુબ લીખા તુમને કસીદા ઉનસાર,
...મ ઉસપર હે કે જો રંગ બરાબર આયા.

ગઝલ—૧૮

એક તીર ફેંકતા જા બાંકી કમાન વાલે,
હો એક નઝર ઇધરભી ઓ આન બાન વાલે.
ઝુટોંકે ચાર ઝુટે ઝુટા જહાન સારા,
તેરા હે ધ્યાન સચ્ચા ઓ સબકે ધ્યાન વાલે.
ખંજર ઉઠાકે તોલા ઓર તોલકે ન મારા,
મેં ઉસ અદાકે સદકે ઓ આન બાન વાલે.
કાઅબેમેં જાકે ઢુંઢું યા બુતકદેમેં જાકે,
ઢુંઢા હું લા મકામેં ઓ લા મકાન વાલે,
તેરે નગરમેં જાના ઓર દરદરકી ખાક છાના.
કુછતો પતા બતાદે ઓ બે નીશાન વાલે,
તહકીક હાલ તેરા કીસસે કહું મેં જાકે,
ચુપ હે યકીન વાલે ગુમ હેં ગુમાન વાલે.

ગઝલ—૧૯

હમતો આશક હેં તેરે નાઝ ઉઠાને વાલે,
તુમસે કમ દેખેહેં મહબુબ સતાને વાલે.

બંધ કર કયદે મોહબ્બતમેં ખબર લી ન મેરી
દામમેં જીસકે ફંસે દામ છુડાને વાલે,
કલ શબે વસ્લમેં કયા જલ્દ કટીથીં ઘડીયાં,
આજ કયા મરગયે ઘડીયાલ બજાને વાલે.
કલ જો રસ્તેમેં મુલાકાત હુઇ તો યે કહા.
કહાં જાતેહો તરેહદાર જલાને વાલે.
ગુજરી મુદ્દત કે મેરે સાથ ન મીલને આયે,
કયા હુયે યાર ગલે હમકો લગાને વાલે.
યુંતો અવકાત ગુજરતી હે મજેદારીમેં,
ન મીલે ચેન મજેદાર દીખાને વાલે.
અબકે મીલનાહો નઝીર યારસે કેહદે જાકર.
કયા ભલા હમ ન રહે યાર બુલાને વાલે.

ગઝલ—૨૦

યા અલી જીસપે તેરે લુત્ફકા સાયા હોગા,
તખતે શાહીસે બુલંદ ઉસકા તો પાયા હોગા.
યા મોહંમદ હે તેરે સામને યુસુફ જરરા,
દસ્ત કુદરતને તેરા હુસ્ન બનાયા હોગા.
જીસને કૌનેનમેં સમઝાહે તુમ્હેં પુશ્તે પનાહ,
ઉસકો દારેનકી આફતસે બચાયા હોગા.
ચાહ યુસુફકી રહી હોગી ન યુસુફકી મતલબ,
જીસકી આંખોમેં તેરા હુસ્ન સમાયા હોગા.

ખલ્કને જબકે ગીરાયા તુઝે દીલસે ઝામીન,
હઝરતે શાહને ઉલફતસે ઉઠાયા હોગા.

ગઝલ—૨૧

અબતો જાઉંગી મદીનેકો મેં જોગન બનકર,
ઇશ્કે અહમદમેં ફીરૂંગી મે બીરોગન બનકર.
ખાક હો સરપે મલી બાલ હોં સરકે બીખરે,
હાર હો આંસુઓંકા હાથમેં સુમરન બનકર.
જો મુયે કાઅબા ગયે ઓર ન મદીને પહોંચે,
આગયે હીંદમેં કમબખ્ત વોહ પાપન બનકર.
અય સબા ગીર્દ મદીનેકી ઉડાકર લાદે,
મેરી ઇન આંખોંમેં પડજાયે વોહ અંજન બનકર,
મુજકો જાનેદે મદીનેમેં જો નીકલે અરમાં,
મોત કયું પીછે પડીહે મેરે બયરન બનકર.
મરતેદમ કામ ન આયા મેરે મેરા ખાવીંદ,
હાયે કુછભી ન લીયા મેંને સુહાગન બનકર,
હોકે સોબાર તસદ્દુક તેરે રોઝેપે નબી.
હાર ફુલોંકે ચડહાઉંગી મેં માલન બનકર,
મોંહકો આનચલસે ઢકે રોતી હું ગમમેં તેરે.
તેરી રહમત મેરા મોંહ પુંછદે દામન બનકર,
નકશ અહમદકા લીખું ખુને જીગરસે દીલબર,
કલ કયામતકો યે કામ આયેગા જોશન બનકર.

ગઝલ—૨૨

ઉજર આનેમેંભી હે પાસ બુલાતેભી નહીં,
બાએસે તરકે મુલાકાત બતાતેભી નહીં.
કયા એ પરદા હે કે ચીલમનસે લગે બેઠો હો,
સાફ છુપતેભી નહીં સામને આતેભી નહીં.
સર ઉઠાઓ તો સહી આંખ મીલાઓતો સહી,
કુછ નશેમેંભી નહીં નીંદકે માતેભી નહીં.
ગયેર મેહફીલમેં તેરી આનેકી રૂસવાઈ સુને,
કોન બેઠા હે ઉસે લોગ ઉઠાતેભી નહીં.
જીનેસે તંગ હો અય દાગ તો કયું જીતે હો,
જાન પ્યારીભી નહીં જાનસે જાતેભી નહીં.

ગઝલ—૨૩

વોહ ઉઠા આજ નિકાબે રૂખે જેબા દેખો,
દેખનેવાલે ચલો યારકા જલવા દેખો.
વોહી જલસા હે વોહી તુર તુમ્હેં યાદ નહો,
રબ્બે અરની ન કહો હઝરતે મુસા દેખો.
તુમ તો કેહતેથે તેરી શકલ ન દેખુંગા કભી,
આજ કયું મેરી તરફ આપને દેખા દેખો.
એક બોસેકે લીયે ઉજર હે અલ્લાહ અલ્લાહ,
જાન હમ દેતેહેં યે દીલ તો હમારા દેખો.
આંખસે કત્લ કીયા લબસે જીલાયે મુરદે,
કોઅબોદે બાજકા અદનાસા તમાશા દેખો.

ગઝલ—૨૪

અય રશ્કે કમર દીલકા જલાના નહીં અછ્છા,
ઉલફતકો બરહા કરકે ઘટાના નહીં અછ્છા.
આતીહે ચમનમેં મેરે ગુલરૂકી સવારી,
અય બાદે સબા ખાક ઉડાના નહીં અછ્છા.
હોજાયેગા સવદા મુઝે ઝુલફેં ન સંવારો,
હુશીયારકો દીવાના બનાના નહીં અછ્છા.
મશહુર હે યે કોલ સુલેમાંકા "જહાંમેં,
હરએકસે યું દીલકા લગાના નહીં અછ્છા."
સબ ખંદા જની કરતે હેં રોતાહું મેં સાહેબ,
આશકકો સનમ અપને રૂલાના નહીં અછ્છા.
પચતાઓગે અય જાને જહાં હાથ મલોગે,
ઈસવક્ત મેરે પાસસે જાના નહીં અછ્છા.
લીખવાના યે મીસરા તુ મેરે સંગે લહદપર,
મોત અછ્છી હે પર દીલકા લગાના નહીં અછ્છા.
ઉલઝાકે મુઝે ઝુલ્ફમેં કયા પેચ દીયા હે,
સબ બનચુકે સવદાઈ બનાના નહીં અછ્છા.
મુનીસકી અભી આંખ ગુલીસ્તાંમેં લગી હે,
અય બુલબુલો યે શોર મચાના નહીં અછ્છા.

ગઝલ—૨૫

ગુજર હય દશ્તે ગુરબતમેં વતનસે હય સફર અપના,
તુહી વાલી હય અયસી બેકસીમેં દાદગર અપના.
ન દૌલતકી તમન્ના હય, ન ખાહીશ હય હુકુમતકી,
યેહ ખાહીશ હય કે તેરી યાદમેં દીનહો બસર અપના.
તુઝીસે કામ હય અવ્વલ, તુઝીસે કામ આખીરકો.
નકામ આયેગી દુનિઆ યેહ, નહોગા માલો જર અપના.
હમેં તૌફીક • દે દુનિયાકે સદમોંકે ઉઠાનેકી.
યેહી તાલીબ હે઼ તુઝસે હમ, યેહ મકસદ આય બર અપના.

ગઝલ—૨૬

અછ્છી સુરત કયા કરેં હમ, અછ્છી ખસલત ચાહીયે.
હો પરીરૂ કોઈ તો કયા, આદમીયત ચાહીયે.
બીન અહમકસે તો, નાબીનાભી આકિલ ખુબ હય.
ચશમકી બીનાઈ કયા દિલમેં બસારત ચાહીયે.
જરકી લાલચસે ખુશામદ જો નફર બેહદ કરે,
અયસે બંદેપર સદા સાહેબકી લાઅનત ચાહીયે.
ખુબરૂ દુનિયામેં દસમેં દો, લઇક એક લાખમેં.
અહમકો કદ્ર ઇનકી, યાકે ઉસ્કી ઇજ્જત ચાહીયે.
"રૌનકે" આલમ હય, આલમમેં ફકત મેરા અયાજ,
જીસ્સે જીનત તુમકો, કયા ઉસ્સે અદાવત ચાહીયે.

ગઝલ-૨૭

યા પંજતન બચાના જબ જાન તનસે નીકલે,
નીકલે તો યા મોહુંમદ મેરે દહનસે નીકસે.
આવેગા મેરા પ્યારા બાજેગી દહનકી મોરલી.
જબ વોહુ મેરા સાંવરીયા જોબનકે બનસે નીકલે.
મેરે મરીઝે દીલકી ઉમ્મીદ હે તો યે હે.
જાનું પે ઉસકે સરહો ઓર જાન તનસે નીકલે.
જબ જાને ફસલે ગુલ હે કહીયો ગુલોંસે જાકર,
હમકો તો હોગયે હેં બરસોં ચમનસે નીકલે.
નીકલે જનાજા મેરા જબ યારકી ગલીસે,
તો કલમયે શહાદત સબકે દહનસે નીકલે.
કયા લાયાથા સીકંદર દુનિયાસે લેગયા કયા,
થે દોંનો હાથ ખાલી બાહેર કફનસે નીકલે.

ગઝલ-૨૮

દીલ લગા યારસે ઉસ દીલકા છુડાના મુશ્કીલ,
ઈશ્કકા જખ્મ લગા ઉસકા સીલાના મુશકીલ.
હુસ્ન હે દામે બલા ઝુલ્ફ હેં દો કાલે નાગ,
જીસકે તઈ નાગ ડસા ઉસકા જીલાના મુશકીલ.
આતશે ઈશ્કને બોહતોંકા કીયા ખાના ખરાબ,
આગ દરીયાકો લગી ઉસકા બુઝાના મુશકીલ.
યાદ કરનેકો લીયા હાથમેં મનકા મનકા,

દીલ ઉપર બોજ પડે મનકા ફીરાના મુશકીલ.
જો ઉમર યાદમેં ગુજરી સો ગનીમત સમજો,
સોગયા ઇશ્કમેં જો ઉસકા જગાના મુશકીલ.
રાઝે મખફી વલી ઝાહેર ન કીસીસે કરના,
હાથસે બાત ગઈ ઉસકા ફીરાના મુશકીલ.

ગઝલ—૨૯

અહમદે મુરસલકે પ્યારે લે ખબર,
બુરજે જોહરાકે સીતારે લે ખબર.
યા મોહૈયોદદીન શાહે અવલીયા,
અય મેરે હકકે દુલારે લે ખબર.
શરબતે દીદાર તેરા ચાહીયે,
સાકીયે કૌસરકે પ્યારે લે ખબર.
અય મેરે ફરીયાદ રસ મુશકીલકુશા,
દરપે તેરે આ પુકારે લે ખબર.
નાતવાં **મહમુદશાહ** બાસદ નીયાજ.
હર ઘડી તુજકો પુકારે લે ખબર.

ગઝલ—૩૦

મુનસફી દુનીયાસે સારી ઉઠગઇ,
અય બુતો ઇમાનદારી ઉઠગઇ.
વાયે દુશમન હોગયા સારા જહાં,

હાયે રસ્મે દોસ્તદારી ઉઠગઇ.
રેહગયે લાખોં કલેજા થામકર,
આંખ જીસ જાનીબ તુમ્હારી ઉઠગઇ.
જબ હુવા સીજદેમેં ઉસ બુતકા ખ્યાલ,
ખુદ બખુદ ગરદન હમારી ઉઠગઇ.
કીસસે રખીયે દાગ ચશમે દોસતી,
ઉઠ ગઇ યારોંસે યારી ઉઠ ગઇ.

ગઝલ—૩૧

વોહ જો હમમેં તુમમેં કરાર થા, તુમ્હેં યાદ હો કે ન યાદ હો,
વોહી વાઅદા ;યાને નીબાહકા, તુમ્હેં યાદ હો કે ન યાદ હો.
વોહજો લુત્ફ મુઝપે થા પેશતર, વોહ કરમ કે થા મેરે હાલપર,
મુઝે સબ હે યાદ જરા જરા, તુમ્હેં યાદ હો કે ન યાદ હો.
વોહ નયે ગીલે વોહ શીકાયતેં, વોહ મજે મજેકી હીકાયતેં,
વોહ હરએક બાતપર રૂઠના, તુમ્હેં યાદ હો કે ન યાદ હો.
કભી બેઠે સબમેં જો રૂબરૂ, તો ઈશારતોંમેં હે ગુફતગુ,
વોહ બયાને શોક હે બરમલા, તુમ્હેં યાદ હો કે ન યાદ હો,
કભી હમમેં તુમમેંભી ચાહથી. કભી હમસે તુમસે નીબાહથી.
કભી હમભી તુમભી થે આશના, તુમ્હેં યાદ હો કે ન યાદ હો,
જીસે આપ ગીનતેથે આશના જીસે આપ કેહતેથે બેવફા.
મેં વોહી હું મોમીન મુબતીલા, તુમ્હેં યાદ હો કે ન યાદ હો.

ગઝલ—૩૨

મોહબ્બત ગયેરસે મેરી છુડાદો યા રસુલુલ્લાહ,
મુઝે અપનાહી દીવાના બનાદો યા રસુલુલ્લાહ.
લગા તકીયે ગુનાહોંકે પડા દીન રાત સોતાહું.,
મુઝે ઇસ ખાબે ગફલતસે જગાદો યા રસુલુલ્લાહ.
પડાહું કેઅરે દરીયામેં ભંવરમેં ખાતાહું ચક્કર,
કિનારે વસ્લકે મુઝકો લગાદો યા રસુલુલ્લાહ.
અંધેરી કબ્રમેં મુઝકો અકેલા છોડ જાઇંગે,
વહાં હો ફઝલસે તેરે ઉજાલા યા રસુલુલ્લાહ.
બડી કીસમત હમારી હે કે ઉમ્મતમેં તુમ્હારી હે,
ભરોસા દીનો દુનિયામેં તુમ્હારા યા રસુલુલ્લાહ.
ખુદા મુઝકો મદીનેમેં જો લેજાવે તો બેહતર હે,
કે રૌઝા જાકે મેં દેખું તુમ્હારા યા રસુલુલ્લાહ.
હુસેની પીર હે મેરા હે જીસકા મુલ્ક બયતુલ્લા,
મુસાફીર હુંમેં કાઅબેકા દીખાદો યા રસુલુલ્લાહ.

ગઝલ—૩૩

ફીદાયે મુસતફા હોગા દીલે દીવાનો તુરબતમેં.
બનેગા શમએરૂયે શાહકા પરવાના તુરબતમેં,
પસે મુરદન જો સહરાયે મદીના યાદ આયેગા;
ઉડાયેગા કફનકી ધજજીયાં દીવાના તુરબતમેં,
નકીરેન આકે દીખલાયેંગે જબ સુરત મોહંમદકી.

કરૂંગા ઉસઘડી મેં સીજદયે શુકરાના તુરબત મેં.
તો સુનકર વોહ બશોકે દીલ રસુલે જીનનો આદમ પર,
પરહેંગે ઉસઘડી સલવાત બેતાબાના તુરબતમેં,

ગઝલ—૩૪

ફુરકતમેં મુબતીલાહું ખાજા ઇધર તો દેખો,
વલ્લાહ તડપ રહાહું ખાજા ઇધર તો દેખો.
મુશકીલ કુશાઇ કીજે હાજત રવાઇ કીજે,
સો જાનસે ફીદાહું ખાજા ઇધર તો દેખો.
ખાજા મોઇને ચીશતી લીલ્લાહ બચાઓ કીશતી,
તુફાનમેં ફંસાહું ખાજા ઇધર તો દેખો.
અજમેરમેં બુલાલો રૌઝા મુઝે દીખાદો,
ઉલફતમેં મરમીટા હું ખાજા ઇધર તો દેખો.
કહીયે મેરી બતાબી સુનતે નહીં જરાભી,
હરદમ પુકારતાહું ખાજા ઇધર તો દેખો.
ચાહે બનાઓ મુજકો ચાહે બીગાડો મુજકો,
બરદા મેં હોચુકાહું ખાજા ઇધર તો દેખો.
જાયે નિશાત કીસ જા બીન તેરે મેરે આકા,
બેકસ હું બેનવા હું ખાજા ઇધર તો દેખો.

ગઝલ—૩૫

કરતી હે કત્લ મુજકો તેગે અદાયે ખાજા,
હે જાનો દીલ અસીરે ઝુલ્ફે દુતાયે ખાજા,
યે મેહરો માહ હુયે હેં શયદાયે રૂયે અનવર,
આલમમેં જીસકો દેખો વોહુ હે ફીદાયે ખાજા.
મકસદકે મોતીયોંસે ભરતા હે ચર્ખ દામન,
આતાહે જોશપર જબ બહરે અતાયે ખાજા.
મેરી યેહી દુંઆ હે દીન રાત તુજસે યા રબ,
મકસદ બરઆયે દીલકા મેરા બરાયે ખાજા.
ઇસકંદરો ફરીદું કે દરપે જાયેં કયું હમ,
કાફી હે આસતાને દોલત સરાયે ખાજા.
હો તુરકી તજલ્લી ઝાહેર કલામ બેશક.
ગર રૂયે પુર ઝીયાસે પરદા ઉઠાયે ખાજા,

ગઝલ—૩૬

દુનીયાસે જબ ઉઠાયે બિશતર ગુલામ તેરા,
યા રબ જબાંપે જારી ઉસદમ હો નામ તેરા,
બુત ખાને છાનમારે કાઅબેમેં ઢુંડ આયે,
દીલકે મકાંમેં પાયા અય જાં મુકામ તેરા.
મસજીદકે દરપે કયું કર હો પાસબાંકા પેહરા,
બેકેદ હે ઇલાહી દરબારે આમ તેરા.
જન્નત મીલે કે દોઝખ દોનોં તરેહસે ખુશ હું,

મુખતાર તુ હે મેરા મેં હું ગુલામ તેરા.
કલેમા તેરા ન કયુંકર જારી હો શશ જહતમેં,
બજતા હે પંજ વકતા નૌબતમેં નામ તેરા.
રહમતકા મુસ્તહકભી તુઝસા નહીં હે અશારત,
હેં ગરકે બહરે ઇસ્યાં દફતર તમામ તેરા.

ગઝલ—૩૭

આયા કરો ઇધરભી મેરી જાં કભી કભી.
નીકલેં હમારે દીલકેભી અરમાં કભી કભી,
પાલો ન ગેસુઓંકો ચેહ કાલી બલાકે હેં.
હયરાં કરેંગે રોજ પરેશાં કભી કભી,
આનેમેં જાન આપકો ગર ઉજર હે યહાં.
ખત તો લીખા કરો મહેતાબાં કભી કભી,
પુછા શબે વીસાલ કે આઓગે યા નહીં.
કુછ સોંચ સોંચ કેહને લગે હાં કભી કભી,
યાદ આતીહે જીસ વક્ત મુઝે સુરયે યુસુફ.
પરહ લેતા હું મેં ખોલકે કુરઆં કભી કભી,

ગઝલ—૩૮

રાહત શબે ફીરાક ન પાઈ તમામ રાત,
પેહલુ થા ઓર દરદે જુદાઇ તમામ રાત.
કરતા ગીલા વીસાલમેં મેં દરદે ઇશકકા,

એક બાતભી તો યાદ ન આઇ તમામ રાત.
બોસા જો લેલીયા તો વોહ શરમાયે ઇસકદર,
તો સુબ્હો ફીર ન આંખ લગાઇ તમામ રાત.
આફતમેં જાન શમએકી થી શામે વસ્લસે,
મેંને જલાઇ ઉસને બુઝાઇ તમામ રાત.
ઠેહરી ન ઉસ્કે હુસ્નકે આગે કીસી તરેહ,
ઉઠ ઉઠકે મેંને શમએ જલાઇ તમામ રાત.

ગઝલ—૩૯

દીખાદો સુરતે જેબા મોહૈયોદદીન જીલાની,
તડપતા હે દીલે શયદા મોહૈયોદદીન જીલાની.
સીવા તેરે કહાં જાઉં દીલ અપના કીસસે બેહલાઉં.
શફીક અયસા કહાં પાઉં મોહૈયોદદીન જીલાની.
હબીબે કીબ્રીયા હો તુમ શહે હર દોસરા હો તુમ,
દીલોંકે મુદદઆ હો તુમ મોહૈયોદદીન જીલાની.
ખુદાકે વાસતે આઓ તરહહુમ જલ્દ ફરમાઓ,
ખુદારા શીકલ દીખલાઓ મોહૈયોદદીન જીલાની.
મઝારે ફૈઝે હકકાની મુકર્રર કુત્બે રબ્બાની,
કરામતમેં હો લાસાની મોહૈયોદદીન જીલાની.

ગઝલ—૪૦

મહબુબે ખુદા શહે જીન્નો બશર, યા સૈયેદેના અબદુલ કાદીર,

અલતાફે કરમકી કીજો નઝર, યા સૈયેદેના અબદુલ કાદીર.
મેરી કીશતી ભંવરમેં આન પડી, યા ગૌસહે આપકી શાન બડી,
કરે। પાર ભંવરસે કિનારે પર, યા સૈયેદેના અબદુલ કાદીર,
જો મેરે પયે આઝાર રહે, વોહ હમેશા જલીલો ખાર રહે'
દુશમન હોં મેરે સબ જેરો જબર, યા સૈયેદેના અબદુલ કાદીર'
તુમ બેશક હકકે પ્યારે હો, અહમદ વ અલીકે દુલારે હો.
મેં આપકો છોડકે જાઉં કીધર, યા સૈયેદેના અબદુલ કાદીર,
શીકલે મોહંમદ શાને અલી, મહબુબે ખુદા સરતાજે વલી.
મુશકીલમેં પડા હું લીજો ખબર, યા સૈયેદેના અબદુલ કાદીર,
બગદાદમેં મુજકો બુલા લેના, વો જમાલે ખુદારા દીખા દેના,
અબ હીંદમેં હોગા ન મેરા ગુજર, યા સૈયેદેના અબદુલ કાદીર,
મહમુદશાહ ગર તુ ચાહે ભલા, કર ગૌસકે નામકા વીર્દ સદા,
યેહી દીલસે કહા કર આઠોં પહેર યા સૈયેદેના અબદુલ કાદીર.

ગઝલ—૪૧

તુને પીતકા વાઅદા કરકે પીઆ મોસે પીત લગાના છોડદીયા,
વોહ મેહેરકી અખીયાં ફેર લીની હરદમકા આના છોડદીયા.
જરા દરસ દીખાકે બોલ સજન, તોરે બોલપે વારૂં સબ તન મન,
તેરે ઇશ્કમેં ખોયા સારા જોબન, મેંને અપના બીગાના છોડદીયા.
ઈસ ચાહસે પેહલે નેહ લગા, ઔર મનકો મેરે ફેર લીયા,
અયસે બસે કીસ દેસમેં જા, જો ઈસ દેસકા આના છોડદીયા.
જાયેં એરી સખી અજમેરકો ચલ, જહાં અપને પીયાકા બાસાહે,
પીઆ બીના કુછ ભાવત ના, મેં દીલકા લગાના છોડદીયા.

ગઝલ—૪૨

નમાઝ કીસકી કહાંકા રોઝા અભી તો શુગલે શરાબમેં હું
અદાહો કયુંકર ઇબાદતે હક પડા મેં હાલે ખરાબમેં હું
કહીં નમાઝી કહીં શરાબી કહીં મેં હુંગા જોહદકા જાહેદ.
ખુદાકા ડર હે બુતોંકા ખટકા અજબ તરેહકે અજાબમેં હું,
શરાબકા શુગ્લ હો રહા હે બગલમેં પાતા હું મેં કીસીકો.
મેં જાગતા હું યા સો રહાહું ખ્યાલમેં યાકે ખાબમેં હું,
ન છેડો જાહેદ જીયાદા મુજકો નહીં યે મોકા હે ગુફ્તગુકા.
સવાર જાતા હે વોહ શરાબી મેં હાઝીર ઉસકી રીકાબમેં હું,
કયામત આનેકા ડર હે કીસીકો નહીં તમન્ના હે જીંદગીકી,
હીસાબ કયા કોઇ લેગા મુઝસે બતાઓ મેં કીસ હીસાબમેં હું,

ગઝલ—૪૩

કહું કયા રૂતબયે વાલા મોઇનુદદીન ચીશતીકા.
જીસે દેખા હે વોહ શયદા મોઇનુદદીન ચીશતીકા,
તુ રખ વીરદે જબાં હરદમ યે નામે પાકકો અય દીલ.
ચીરાગે મંજીલે ઉકબા મોઈનુદદીન ચીશતીકા,
તમન્ના હે મલાયેકકો કે ચુમેં આનકર ચોખટ.
કુછ અચસાહી હે દરવાજા મોઇનુદદીન ચીશતીકા,
ચલો અય તીશનેગાને માઅરેફ્‌ત સેરાબ હો ચલકર,
રવાં હે ફેઝકા દરીયા મોઈનુદદીન ચીશતીકા.
નહીં ખાહીશ તેરી જન્નતકી અય રીઝવાં નહીં હસરત.

હમેં કાફી હે દરવાજા મોઇનુદ્દીન ચીશતીકા.
દર આયા ઇસમેં જો કોઇ રહા મહફુઝ દોજખસે,
દરે જન્નત હે દરવાજા મોઇનુદ્દીન ચીશતીકા.
ગુલામે ખાકેપા હું મેં ગુલામે ખાકેપા સાયેલ,
મોહૈયોદ્દીન જીલાંકા મોઇનુદ્દીન ચીશતીકા.

ગઝલ—૪૮

રકમ કબ હો સીફ્ત તેરી, મોઇનુદ્દીન અજમેરી.
વોહ આલી શાનહે તેરી મોઇનુદ્દીન અજમેરી,
બયાં મેં કયા કરૂં તેરા, કહાં મકદુર હે મેરા.
વોહ જાતે લા મકાં તેરી, મોઇનુદ્દીન અજમેરી,
જમાં વ આસમાં તેરા, મકીં વ લા મકાં તેરા.
અરશપર ધુમ હે તેરી, મોઇનુદ્દીન અજમેરી,
તેરે દરીયાયે વહુદતમેં, જહાજો બેડા કયું અટકે.
તુ કિશતી પારકર મેરી, મોઇનુદ્દીન અજમેરી,
તેરે દરબાર જો આવે, મુરાદેં દીલકી લે જાવે.
સખી સરકાર હે તેરી, મોઇનુદ્દીન અજમેરી,
તુહી હે પીર પીરોંકા, કુતુબ ઓર ગૌસ મીરોંકા.
હુકુમત હીંદ હે તેરી, મોઇનુદ્દીન અજમેરી,
ખતે હાજા હબીબુલ્લા, વ માતા ફૈઝે હુબ્બુલ્લા.
લીખા પેશાનીપર તેરી મોઇનુદ્દીન અજમેરી,
તુ કુતબોદ્દીન ફરીદુદ્દીન રફીઉદ્દીન અલાઉદ્દીન,
યે શાને પંજતન તેરી, મોઇનુદ્દીન અજમેરી,

તુહી હાદી હીદાયતકા, તુહી વાલી વીલાયતકા.
ફકર મીરાસ હે તેરી, મોઇનુદદીન અજમેરી,
વસીલા તુ ગદાઓંકા, શેહનશાહ બાદશાહોંકા,
દુહાઇ ધર બધર તેરી, મોઇનુદદીન અજમેરી,
તુ દીલવા શમ્સ કે મકસુદ, અલાઉદદીન સાબેર જુદ,
હુઝુરીમેં રહું તેરી, મોઇનુદદીન અજમેરી.

ગઝલ—૪૫

વોહ કોન હે જો દીલસે તેરા મુબતીલા નહીં,
કીસકી જબાંપે યાર તેરા તજકેરા નહીં.
આઓ ન આઓ પાસ ન બેઠો ન બેઠીયે,
હોના મગર ગરીબપે દીલસે ખફા નહીં.
આદમકો મત ખુદા કહો આદમ ખુદા નહીં,
લેકીન ખુદાકે નુરસે આદમ જુદા નહીં.
હમ જાનતે હેં હુસ્નકા તુમકો ગુરૂર હે,
તુમ જાનતે હેં મુઝસા કોઈ દુસરા નહીં.
કેહતા હે કીસ ઘુમંડપે તુ હમકો દોજખી
જાહેદ તેરા ખુદા હે હમારા ખુદા નહીં.
આજાર મેરા દેખકે કેહને લગે તબીબ,
બીમારે ઇશ્કકો કભી હોતી શીફા નહીં.
તનહા અજીજ છોડગયે મુજકો કબ્રમેં,
બાદે ફના કીસીકા કોઇ આશના નહીં.

જોરે જફા લીખ્ખાથા હમારે નસીબમેં.
તકદીરસે ગીલા હે કીસીસે ગીલા નહીં.
કુચેમેં ઉસકે જાનેસે નાસેહ ન મનેઅ કર,
કયા જાને તુ કીસીસે તેરા દીલ લગા નહીં.

ગઝલ—૪૬

તુમહારે હુસ્નકી જબતક બહાર બાકી હે.
જો ચાહો ઝુલ્મ કરલો ઇખત્યાર બાકી હે,
ખુદાકે વાસતે સુરત દીખાદે ઓ ઝાલીમ.
લબોંપર દમ હે તેરા ઈંતેઝાર બાકી હે,
કીયા જો વસ્લસે ઇનકાર તો ખુલગયા હમકો.
તુમહારે દીલમેં અભીતક ગુબાર બાકી હે,
શબે વિસાલમેં સાહેબ જરા ન ઘબરાઓ.
અભી તો આપસે બોસ કિનાર બાકી હે,
તુમહારી આંખોંસે સાબિત હુવાહે ઓર બાકી.
શરાબેં વસ્લકા અબતક ખુમાર બાકી હે.

ગઝલ—૪૭

તેરા સાની અગર કોઇ બશર હોવે તો મેં જાનું.
બશર તો કયા વલે શમસો કમર હોવે તો મેં જાનું,
તુમ અપની જુલફે નાગનકો મેરે મોંહસ મીલા દેખો.
અગર વોહ લાખભી કાટે અસર હોવે તો મેં જાનું.

નીકાલો રૂખસે બુરકેકો રહી શબ વરલકી થોડી,
તુમ અપની ઝુલ્ફકો ખોલો સહર હોવે તો મેં જાનું.
જરા છુપકે રકીબોંસે મેરી આંખોંમેં આ બેઠો,
અગર કોઇ લાખભી ઢુંઢે ખબર હોવે તો મેં જાનું.
તેરે વહશી મીજાજીકા મુઝે ડર હે મેરે પ્યારે,
અગર હમ જાનતક દેવેં કદર હોવે તો મેં જાનું.

ગઝલ—૪૮

દરપર પડા રહુંગા ચાહે બોલો યા ન બોલો,
દેખા તુમ્હેં કરૂંગા ચાહે બોલો યા ન બોલો.
કુચા ગલી વ ઘર ઘર હે દેખ લેના તુમકો,
બદનામ તો કરૂંગા ચાહે બોલો યા ન બોલો.
ઘુરકીસે તુમ જો ચાહો દરવાજા છોડ જાઉં,
મરકર ભી ના હટુંગા ચાહે બોલો યા ન બોલો.
લાખોં સીતમ સહુંગા મેં ઇશ્કમેં તુમહારે,
શીકવા નહીં કરૂંગા ચાહે બોલો યા ન બોલો.
દીલ જાન ઔર ઇમાં તુમપર કરૂંગા કુરબાં,
વાઅદા વફા કરૂંગા ચાહે બોલો યા ન બોલો.
કાઝી પેહનકે કફની સુરત બના ફકીરી,
દર દર સદા કરૂંગા ચાહે બોલો યા ન બોલો.

ગઝલ—૪૯

સખીરે મેં પીતમકો કયુંકર મનાઉં,
યે આતાહે જીમેં કે જોગન કહાઉં.
છુપાકર સનમ મુજકો અયસાહી દેખે,
તો લાઓ ભભુત અપને મોંહપર લગાઉં.
મનાઉં પીયાકો મેં કીસકીસ તરેહ અબ,
યે દરદે જીગર જા મેં કીસકો સુનાઉં.
પીઉ પીઉ કેહ સરકે બાલોંકો અપને,
ઉદાસન કહાઉં જટા મેં બનાઉં.
ફીરૂં મેં નીડર હો ગલે ડાલ ઘંટા.
જહાં બેઠું દીલકી મેં ધુની જગાઉં,
નહીં કામ કુછ ખએર સાદીકુ કો ઉસબીન.
કે લે નામ અલગ દીલકો અપને રીઝાઉં.

ગઝલ—૫૦

મહબુબે ખુદા અર્શપે પહોંચા શએ મેઅરાજ,
કયા ખુલ ગયા ઉમ્મતકા નસીબા શએ મેઅરાજ.
મહબુબ નઝર આયા જો તનહા શએ મેઅરાજ,
પરદેસે ખુદા ખુદ નીકલ આયા શએ મેઅરાજ.
હાસીલ યે હુવા આપકો રૂતબા શએ મેઅરાજ,
અલ્લાહકો ઈન આંખોંસે દેખા શએ મેઅરાજ.
રોશન યદે બયઝાસે કદેપા શએ મેઅરાજ,

કયા રૂચે નબીકા લીખ્ખું જલવા શબે મેઅરાજ.
ઇનસાનકી કયા જાન ફ્રીરીશ્તેભી ન પહોંચે,
વહાં જાકે વોહ એક દમમેં ફીર આયા શબે મેઅરાજ.
કેહતેહેં શફાઅત ઉસે અલ્લાહ રે હરબાર,
થા બખશીશે ઉમ્મતકા તકાઝા શબે મેઅરાજ.
અય લુત્ફે જો મહબુબને ચાહા વોહી પાયા,
બાકી ન રહી કોઈ તમન્ના શબે મેઅરાજ.

ગઝલ—૫૧

દોસ્તીકા હો જમાનેમેં ભરોસા કીસપર,
તુ મુઝે છોડચલા અય દીલે શયદા કીસપર.
ફીતના પરદાજ દગાબાજ કુસુંગર ઐયાર,
હાય અફસોસ દીલ આયાભી તો આયા કીસપર.
ઉસકી તસવીર ભી ચુસુફકે મુકાબીલ રખદું,
દેખીયે ગીરતેહેં ફીર અહલે તમાશા કીસપર.
જાનીબે ચર્ખ ઇશારેસે બતાયા ઉસને,
જબ કહા મેંને મેરા સબ્ર પડેગા કીસપર.
દીલ ચુરાયા જો મેરા આપ ભરી મેહફીલમેં,
ઓર કેહતે હોકે હય શુબા તુમહારા કીસપર.
દાગ જાતેહેં તો મકતલમેં પર અવ્વલ સબસે,
દેખીયે વાર કરે વોહ સીતમ આરા કીસપર.

ગઝલ—પર

ન છેડો હમેં દીલ દુખાયે હુયે હેં,
જુદાઈકે સદમેં ઉઠાયે હુયે હેં.
બુતોંને જલાયા હમેં શમએ સુરત,
ખુદાસે બસ અબ લો લગાયે હુયે હેં.
ભલા જુબ્હકે વક્ત તડપું મેં ક્યુંકર,
વોહ જાનુંસે સીના દબાયે હુયે હેં.
શહીદોંકે લાશોંપે બોલા વોહ કાંતીલ,
યે શબ ખુનમેં કયું નહાયે હુયે હેં.
હયા વસ્લમેંભી નહીં જાતી ઊનકી,
દુપટ્ટેસે મોંહકો છુપાયે હુયે હેં.
મુઝે કત્લ કરકેભી ચીતવન ન બદલી,
અભીતક વોહ તેવડી ચડાયે હુયે હેં.
કયામતમેં દીદારકા કયા ચકીં હો,
અભીસે વોહ આંખેં ચડાયે હુયે હેં.
ન તકલીફ દે ઇસ કદર કબ્ર હમકો,
તેરે ઘરમેં મેહમાન આયે હુયે હેં.
જો આજાયે મુશકીલ નઘબરાઓ રંગીન,
અલી બહરે ઇમદાદ આયે હુયે, હેં.

ગઝલ—૫૩

સનમકા નુર દેખા હે ખુદાકે નુરકે બદલે,

હુવા હે દાગે દીલ રૌશન ચીરાગે તુરકે બદલે,
જો દેખેંગે તેરે હુસ્ને જહાંઆરાકો મેહ્ફુશરમેં,
ખુદાસે લોગ માંગેંગે તુંજહીકો હુરકે બદલે.
અનલહક કે ઇવઝ લબપર અનલ મહબુબ જારીહો,
ચડાયેં દારપર મુજકો અગર મનસુરકે બદલે.
પસે મુરદન અગર યારો મોયસ્સર હો તો રખદેના,
કફનમેં ખાકે કુચે દીલ રૂબા કાપુરકે બદલે.
ખુદાયા ઇશ્કકે બુતમેં ઇસ કદર સખ્તી ઉઠાઇ હે,
કે પેહલુમેં હે એક પથ્થર દીલે રંજુરકે બદલે.

ગઝલ—૫૪

કુછ નહીં દરકાર હે મુજકો નીશાની આપકી,
એક એસા દીજીયે હો મેહરબાની આપકી.
હાં કરૂં તારીફ કીસ મોંહસે મેં જાની આપકી,
ખલ્કમેં હોગી ન લેકીન કોઇ સાની આપકી.
જબ સુનેરી બાલ દેખું હું કીસીકે ગુલબદન,
યાદ આ જાતી હે ફોરન નવ જવાની આપકી.
બસ નહીં ભુલેંગે પ્યારી જબતક હે દમમેં દમ,
હર જગા કેહતે ફીરેંગે કહાની આપકી.
કયું બને હરજાઇ અબદુલ્લા બેઠેભી રહો,
દી ખુદાને ચાંદસી તસ્વીર જાની આપકી.
મરહબા જોશે જુનું તસ્ખીર કેહતેહેં ઇસે,
ખેંચ લાઇ ઉસકો આખીર જાં પ્રીશાની આપકી.

નાટકનાં ઉરદુ ગાયનો.

ભાગ, ૨ જો.

૫૫

કરમ કર મેરે હાલપર અય કરીમ,
તેરા નામ રહમાન હય ઓર રહીમ.—કરમ.
તુહી દોનોં આલમકા સુલતાન હય,
જહાંમેં નુમાંયાં તેરી શાન હય.—કરમ.
ફના હોનેવાલા હય સબ કારોબાર,
રહે નુર તેરા સદા આશકાર.—કરમ.
(ખુદાદાદ)

૫૬

ફરમાઓ શરમાઓ નહીં અબ હજરત સરવર હાં,
કોન હે વોહ તુમને જીસપર તનમન ડારે વાર–ફર.
ફંસકે દામે ઇશ્કમેં અબ છુટના હે દુશવાર,
ઘર છુટા દર છુટા હયરાન હો અનબન જાનસે.
હરદમ પુરગમ દીન રતીયાં—ફર,
જોરવાલે આપથે કયું બને નહીં ફોજાર,
દુખ ઝેલે સુખ ઝેલે, હે જોર કીધર અબ શોર.
હે જીસપર બહડ બહડકર બતીયાં—ફર,
(ખુરશીદે જરનીગાર)

મેરા ગમકા તરાના સુનીયે ફિસાના અય શહે જીશાં,
હય યે જમાના દુશમન પુરાના સુનીયે ફીસાના—અય.
આબીદ મેરા બાપ થા જંગલમેં હામાન,
મેહેર મેં યે ઉસકી લાડલી મેરા ભાઇ મુજફ્ફર ખાન.
મેરી માં થી નાદીના દાના યગાના સુનીયે ફીસાના---અય,
(હામાન,)

૫૮

યારકે ઘર ચલ જાયે નીડર બતલાદે નગરીઆ,
જાનાકે ઘરકી ખબર બતલાદે.
સાથ જરા ચલકે ડગર બતલાદે,
દીલ મીલકે સંગ જાના, જહાંસે વોહ પાના.
પરીકો લેઆના, સફરપર બાંધે કમરીઆ.
(ખુરશીદે જરનીગાર)

૫૯

ધુંએકી ગાડી ઉડાયે લીયે જાયે,
પેસેકા લોભી ફીરંગીઆરે બાબુ,
જાત નહીં દેખે જમાત નહીં દેખે, એકહીમેં સબકો
બીઠાય લીયે જાય—ધુંએકી.
હીંદુ મુસલમાન ભંગી ચમારસે, ટીકીટકે રૂપીયે
ગીનાય લીયે જાય—ધુંએકી.
દીલ્લી શેહરસે ચલે જો મુસાફીર. મુંબઈ કલકત્તા
ભગાય લીયે જાય—ધુંએકી,
(ખુરશીદે જરનીગાર.)

૬૦

ગુસ્સા છોડો દીલ મત તોડો દીલબર પ્યારી ખાના લાવ,
હલવા મલીદા કલીઆ સાલન આલુ ગુલ્ઈયા ઓર પલાવ.
જર્દા ફીરની ઓર મુતનજન અખની બીરઆની મંગવાવ,
કુલીયા આબી નાન પરાઠા પુલકે બાકરખાની પકાવ.
રોશ કુફતા ગુરદા કલેજી ભેજા કુરમાભી ખીલવાવ.
ઓજડી પચોની કબાબ સુમેસે પાયા સીરીંભી દીલવાવ.
લડ્ડુ પેંડા બરફી જલેબી ગગન ગાંઠીયાભી મંગવાવ,
દુધ દહી રબડી બાલાઈ પુરી કચોરીભી પકવાવ.
(દાગે હસરત.)

૬૧

પીલે શરાબ મજેદાર મેરે યાર—પીલે.
જાહીર દીલકો જોસમેં લાવે,
રંજ હટાવે હજાર મેરે યાર—પીલે.
દર્દ તમામકો ગર્દ કરત હે,
સરદમેં બહોત બહાર મેરે યાર—પીલે.
(સૌભાગ્ય સુંદરી)

૬૨

મજા દેતે હેં કયા યાર, તેરે બાલ ઘુંઘરવાલે,
નીકલી મેરે દીલસે આહ, જાતાથા વોહ રશ્કે માહ.
દેખા દુશ્મનકે હમરાહ, દોનોં હાથ ગલેમેં ડાલે—
પેહલેથી મુંજસે તકરાર—અબ તુ કયું કરતાહે પ્યાર.
અબ તેરી તરફસે યાર મેરે દીલમેં પડગયે છાલે,
તેરી ભવેં હય યા શમશીર-તેરી ચીતવન હય યા તીર.
હયે આંખેં બુતે બેપીર, યા હય જહેર ભરે દો પ્યાલે,

કોઈ દમકા હું મેહમાન. એક નજર ઇધરભી જાન,
તેરી આંખોંકે કુરબાન, ઓ મુંહ ફેરકે જાને વાલે.
(અસીરે હીર્સ.)

૬૩

મેં તો બાવરચીકી બેટી, મેરા બાપ દાદુમીયાં—મેં તો.
મોગરા મેરી માદર પ્યારી, નામ ચંબેલી મેરા.
કાલેખાંકી માઅશુક મેં હું, વોહ હય મેરા ચેરા—મેં તો.

કાલી કાલી સુરત મેરી, કાલેખાંકી સારી,
ગોરે મોંહકો આગ લગાઉં, કાલી મુઝકો પ્યારી—મેં તો.
લટક મટક કર ચલી બજારકો, હાથમેં લેકર ટોકરી,
નજર ભર કોઇ દેખો લોગો, બાવરચીકી છોકરી—મેં તો.
(હવાઇ મજલીસ)

૬૪

મન મયલ મીટે તન તેજ બડે, દે રંગ ભંગકા લોટા.
સૌ રોગ ટળે, સૌ સોગ જલે, કરે ભંગ અંગકો મોટા,
જબ તાર જમે, આજાર રમે, નવ હાથે બડેજી છોટા,
તન સાફ, મન સાફ, હો સાફ આદમી ખોટા—મન,

લે કંદ દુધમેં ઘોલા, તો ભંગ બના અનમોલા.
કર પાર ભંગકા ગોલા, હરબાર બોલ બમભોલા,
ઉઠ ભોર નહાકે ગંગ, ચડા લે ભંગ, જમાલે રંગ.
નીરાલે ઢંગ, દીખાકે જંગી કુંડી સોટા—મન,
(હરીશ્ચંદ્ર)

૬૫

હો ન દીલારામ, તો કયા દીલકો આરામ.
દીલકો આરામ, ન તો જીનેસે કામ—હો,

આંખોંને કાતીલકે બરછી હય મારી.
મેં બનકે મતવારી. હું કાતીલ પર વારી.
હય જીસે બેજારી લાચારી,—કયા દીલકો,
(હરીશ્ચંદ્ર)

૬૬

ખાવું મેં માવેકા મલીદા, ખાવું મેં મોતી ચુર લારવા–ખાવું
ખાવું મેં પુરી, બાસુદી વ ખસ્તા કચોરી.
ખાવું મેં શકરપાલા દો સેર—ખાવું.
ખાવું મેં સીખરન, સુતરફેની, રેવરી, મેંલાઇ.
ખાવું મેં મથુરાજીકા પેરા—ખાવું,
(હરીશ્ચંદ્ર)

૬૭

ખેલો કુદો, ખેલો કુદો, આવ ભાઇ ખેલો કુદો,
ગાવ નાચો, મસતી કરો, આવ જરા ખેલો કુદો–ખેલો.
૧—પડતે પડતે અંખી પુટી,
૨—લીખતે લીખતે ઉંગલી ટુટી,
૩—છોરો છોરો માથા કુટી,
આવ ભાઇ ખેલો કુદો—ખેલો.
૪—આયે નહીં, ક, ખ, ગ, ઘ,
૫—ભાઇ નહીં, ચ, છ, જ, ઝ,
૬—દુર કરો સબ ત, થ, દ, ધ,
આવ ભાઇ ખેલો કુદો—ખેલો.
(હરીશ્ચંદ્ર)

૬૮

કોઈ હાલ કહો જાકે, મેરી પરીકો સમજાકે—કોઇ.
તેરી ખબર દે કઓન મુજે, ઓર લાવે કોન નીશાન,
તુઝે કહાં મેં પાઉં જાન, યેહીહે ધ્યાન, રહા હેરાન—કોઈ.
અય પંખ પંખેરૂ ઉડે ફીરે તુમ જગે જગે પર દુર,
કહીં નઝર પડી વોહ હુર, સરાસર નુર, જોહે મજબુર—કોઈ.
સુનો સુનો અય બનકે દરખ્તો, સુનો મેરી ફરીયાદ,
કહાં જમા મેરા શમશાદ, કરો ઇમદાદ, મેં હું બરબાદ—કોઇ.
અય જમીન ફટજા, જરા તુ હટજા, નઝર પડે ઇસરાર,
કહાં છુપી હે વોહ દીલદાર, ગુલે બેખાર મેરી ગમખાર—કોઈ.
હવા સલામો પયામસે હે, જહાંમેં તેરા નામ,
જહાં મીલે વો ગુલઅંદામ, તુ દે પેગામ, યેહીહે કામ—કોઇ.
(ચત્રા બકાવલી.)

૬૯

યેહ ઈંગલીશ બરાંડી શીરાજી અંગુરી,
યેહ બીર તાસીર દાર.
મોહૈયા હય પુરા મયખાના પયમાના,
ઉડાના જમાના ખુમાર.
શેરી ખુશ ગવાર, બીસયાર મીકદાર,
તૈયાર યેહ દેસી યેહ રાસી યેહ બાસી.
યેહ મીઠી યેહ કડવી દીખાતી બહાર,
બરાબર યેહ હય વીસ્કી મોહુવેકી યાર.
વો જોહર હય ઇસમેં કે જર હો નીસાર,
યે બન્દરકી માનીંદ તુમકો નચાયે.

હો પીતેહી ખર જીસ્કે મોંહમેં ચેહ જાયે,
શીતાબી હો નાઝીલ ખરાબી હજાર.
લાચાર અંજામકાર,
હાં શરાબી હે આલમમેં ખાર—
(દીલ ફરોશ.)

૭૦

પ્યાર મોહનીયા નીભાના હોગા,
ગમ જો હોગા ઉઠાના હોગા.
આશીકકો ઐાસા તો શીરીં લબોંકા,
દેના હોગા દીલાના હોગા—પ્યારે.
ચરચે તો ઉલફતકે યેહી રહેંગે,
હમ નહોંગે જગાના હોગા—પ્યાર.
(દીલ ફરોશ)

૭૧

અયેશો ખુશીકા બઝમમેં તેરી સદા કીયામ હો,
શોહરા હો જાબજા તેરા ફૈઝકી ધુમ ધામ હો—અયેશો.
દહેર હો તુઝપે પુરરીઝા મહેર હો તુઝસે પુરઝીયા,
દીલસે સુની હુકમકા તેરે માહે તમામ હો—અયેશો.
હુકમ તેરા રવાં રહે ફૈઝ તેરા દવાં રહે,
અયેશ યે જાવેદાં રહે ખર્ચ તેરા ગુલામ હો—અયેશો.
(દાગે હસરત)

૭૨

તુમ ન આયે નગરીયા હમારીરે,
રહી સુની સેજરીયા હમારીરે—તુમ.

આંખેં દીખાકે તુમને મેરે દીલમેં રાહ કી,
સીનેકે પાર હોગઇ બરછી નીગાહકી.
તુમસે લડગઇ નજરીયા હમારી રે—તુમ,
જચતા નહીં હે હાય તુમ્હારી નીગાહમેં.
આંખોંકો અપની મેંને બીછાયા હય રાહમેં,
આઓ આઓ ડગરીઆ હમારીરે—તુમ,
રખના ન તેગ કાંધેપર અય ફીત્નાગર કહીં.
બલ ખા ન જાયે મુફતમેં નાઝુક કમર કહીં.
માનો માનો સાંવરીયા હમારી રે—તુમ,
(દાગે હસરત)

૭૩

જબકે કલંદર બનબન ફીરકર બંદર લેકર આતે હેં,
તાલી બજાના નીસદીન પલછીન બંદરકો બતલાતે હેં.
તુને આકર કયું દીખાયે મોહે બંદરવાકે ખેલ—તુને,
ભોલે ભાલે મનકો નભાયે તોરા ખેલ,
ઇનસાનોંને કયસા પાયા હેવાનોંકા મેલ—તુને.
(ચત્રા બકાવલી.)

૭૪

હય યેહ ઝુટી દુનીયા મતલબી,
યેહ હય નાહમવાર કોન? દુનીયા મતલબી.
ઇસમેં ખટપટ સટપટ, ઝગરા ઝંઝટ, હર ઢબકી,
કાટ ફાંસ, જીસકા બદ હય અંજામ.
ઇસકે ફંદેમેં પરનેસે ખારી હય સબકી.

યારા સુનતે હો, કયા ? ખારી હય સબકી.
યેહ ઐયારોંકી ઐયાર, યેહ મક્કારોંકી મકકાર,
યેહ હય નાહીનજાર, કોન ? દુનીયા મતલબી.

(લયલો નહાર)

૭૫

કહીં દેખાભી યારો મેરા સનમ.
મેરા સનમ દીલજાની સનમ.
મેરે સનમકી યેહી નીશાની,
કાલી કાલી જુલફે ઓર ગોરા બદન.
મેરે સનમકી યેહી નીશાની,
ગોંડેકી ટોપી ઉડાતા પતંગ.
મેરે સનમકી યેહી નીશાની,
કમર ચીતેકી વ બાંકી ફબન.

(તાસીરે ખાઅ.)

૭૬

મેંતો ભર જોબનમેં આઇ કરતી નાજ ઓર નખરા,
નામ મેરા ચંપા બેગમ, ગુલબીબી હે માદર.
નુર મીયાં હે બાપ મેરા, કરતી હું યે જાહેર,
આતાહે યે કોન; અરે હાં અય ઓ મેરી માજી.
જીસને મેરી નાક કાટીથી, વોહી હે યે પાજી,
દેખો ઇસ્પે અબ ચલીત્તર કયસા હું મેં કરતી.
મીઠી મીઠી બાતેં કર કર સરપર ઇસકે ચડતી.

(તીલસમે સુલયમાન.)

૭૭

દીલદાર યાર છએલાસે નયના લગાઇંગે,
નયના લગાઇંગે સયના લગાઇંગે.
યાર મેરા આલા, જોબન મેરા બાલા,
સુરત મોરે સૈયાંકી મનકો ન ભાએરે.
બાત મોરી ભોલી ઉમર મેરી કઓંલી,
અબ આંખ માર ગબરૂસે સયના લગાઇંગે.
(ભુલ ભુલૈયા.)

૭૮

ગજરા બેચન વાલી નાદાન યે તેરા નખરા,
પુલોંકી ડાલી હે તેરી નીરાલી આંખોંમેં હે કેસી લાલી.
કહીં લડગઇ, કહીં અરગઇ, યે તેરા નખરા,
ખુબ નીકાલી હે દેખા યે ભાલી, બાતોંમેં ભોલી ભાલી.
કહીં ડરગઇ. કહીં મરગઇ. યે તેરા નખરા,
નાજ દીખાદે જો અદા બતાદે, નેકોંમેં કેસે આવે.
અરી ચલરી, નહીં છલરી, યે તેરા નખરા,
(ચંદરાવલી)

૭૯

સારી પેસેકી બહાર, પેસેકા કારોબાર,
પેસેકા પ્યાર, પેસેસે યાર ગાર તાબેદાર.
ગર હો કોઇ ચમાર, યા હો કુમ્હાર,
પેસે હો ચાર, તો બેશુમાર કેહલાયે ઇજ્જતદાર.
પેસેકી સબકો ચાહ, મોહતાજ હો યા શાહ,
પેસા પેસા પેસેકી વાહ વા.

કોઇ પૈસેકા મજદુર, ફેંકે હે જાજરૂર,
કહેં ઉસકો ઘુર સબ બેકસુર, હોદુર, બે શઉર.
ધોબી હો યા હજ્જામ, પર હોજે પાસ દામ,
સબ ખાસો આમ, સોસો સલામ, ઝુક ઝુક કરેં મુદામ.
(અલીબાબા)

૮૦

બહાદુર જંગી સારે નંગી મયાન કરો શમશીર,
જવાન સંગી, હે ઉમંગી, રંગી આલમગીર.
બરછી ભાલા, ખંજર બછવા, ઢાલ કમાનો તીર,
માલ ખજાના જેવર ગેહના, રખના બા તવકીર.
સબ બંજારે હમને મારે, રાહે રવાં બે પીર,
દેવ બશરકો શેરે બબરકો, દમમેં ડાલે ચીર.
પારીસ લંડન, અરમન જરમન, મુલતાનો કશમીર,
ફીરતે હરદમ રૂસતમસે હમ, જંગલ હે જાગીર.
(અલીબાબા.)

૮૧

બટવા ગુંથન દેરે મીજાજી બટવા ગુંથન દે,
આજ મોરે બાલીકા બાલા જોબનવા, બટવા ગુંથન દે.
ચીકનેમેં ચીકના પીપલકા પતવા ઉસ્સે ચીકના ઘી,
ઉસ્સે ચીકના પ્યારીકા જોબના, યારોંકા લલચાય જી—આજ.
નદી કીનારે પલંગ બીછાયા પાયા ડુલડુલ જાય,
કીસ પાપીકી નઝર લગી, મેરા પરદા ખુલખુલ જાય—આજ.
નદી કીનારે બગલા બેઠા, ચુન ચુન મછછી ખાય,
બડી મછછીકા કાંટા લગા, તલપ તલપ જી જાય.
(વિદ્દય ભાણુ)

૮૨

સનનન સોહે સાંવરીયા સામ,
પ્યારી પ્યારી નેનોંપે વારી વારી જાઉં—સનનન.
એકતો ડારે પીયા મુખડેપે આંચલ, દુજે દીખાવે ઉંગલીઆં રામ,
તીજે ભરે મોરી છતીયાંપે ચુટકી કયા જાદુ ડારા ગુજરીઆ સામ.
સનન.
તાક જમાવે મોરા જીયા લુભાવે, નયનોંકી ડારે પતી ગીઆ રામ,
જાઓ હુઠોજી ન બઇઆં મરોરો, છોડો હમારી ડગરીઆ રામ.
(મુળરાજ સોલંકી.)

૮૩

જીસકા જાની જુદા હોજાવે,
ઉસકે આશકકો નીંદ નહીં આવે.
બારા જોબનવા પ્યારી સુરતીયાં,
દેખું તો જીયા લલચાવે; સો મોરી જાન=
ઉંચી અટારીયાં ચંદનકી બારીયાં,
ચડુંતો જીયા ઘબરાવે; સો મેરી જાન=
ગહેરાસા કુવા પતાલ જલ પાની.
ભરૂં તો જીયા ઘબરાવે; સો મેરી જાન=
(ખુરશીદે જરનીગાર)

૮૪

તુહે ભોલી ભોલી જાન, બતીયોમેં રતીયાં ભુલા દેતી.
તેરી બલીહારી હુશીયારી દમામ.

સચ્ચે ભુલાદે ભાન, મેરી દીલે જાન—તુહે ભોલી.
અરે ફ-તેહખાંજી બોલ, મારા બાપનો છે કોલ,
મારા વાલમજી લોલ, પ્યારા બોલ બોલ.
રંગીયા રસીયા તું છે મારો પ્રાણ,
વશ કીધી છે જાણ, મને મારી મોહ બાણ—તુહે ભોલી.

૮૫

મોરી કામનીયાં તોરે ગોરે ગોરે ગાલ,
મોરી મોહનીયાં તોરે લંબે લંબે બાલ.
મદસે હું મેં મતવારી, મતવારી મોરી ચાલ,
કાંટા લગા પ્રેમકા મેં હો ગઇ બેહાલ–મોરી.
આંખેં તેરી મદભરી ડોરે પડે લાલ,
ઠુમક ઠુમક ચાલ ચલે, કમરીયાં જેસે બાલ–મોરી.
(દાગે હસરત.)

૮૬

સુનો મેરે યારો, યે છેલકા કેહના,
અકેલે રેહના, બડા મજેદાર—સુનો.
જંજાલ હેં જોરૂ બચ્ચે, પામાલ હેં અછછે અછચે,
હેં હાલ યેહ સચ્ચે સચ્ચે, શાદીકે યાર—સુનો.
જોરૂ લાકે, ઘર બનાકે. યાદ સબક કીયે તીન,
તેલ નહીં હે, નાન મંગાદો, લાવ લકરીયાં બીન
સુનો તુમ ઓર મજેદાર.

ચોરી કરો, કેદ ભરો, ચાહે મરો, ચાહે ગરો.
કુછભી કરો, જોરૂ કો પેસેકા પ્યાર—સુનો.
(નાજાં.)

૮૭

ઇશ્ક બુરા જંજાલ, કીસીસે દીલ ન લગાના,
છયલા તુ દીલકો સંભાલ, કીસીસે દીલ ન લગાના—ઇશ્ક.
મજનુંને ઉલફતમેં કયા ફલ ઉઠાયા, ફરહાદને મુફતમેં જી ગંવાયા.
વામીકકો અજરાને કયા કયા જલાયા, રાંઝેકો જીના વબાલ–કીસીસે.
એકતો ઉસકે ઘરપર જાના, દુજે અપના માલ ખીલાના,
તીજે અપની લાજ ગંવાના, ચોથે હુવે બેહાલ—કીસીસે.
(નાજાં.)

૮૮

મારે પડે હમ પ્યારી ફબનકે,
પ્યારી ફબનકે નાજુક જોબનકે.
ઇનકાર છોડો ઇકરાર જોડો,
દુલ્હા બનાઉં જાઉં વારી દુલહનકે—મારે.
મીસરી ખીલાદે શરબત પીલાદે,
બોસે દે ડાલ પ્યારી પ્યારી દહનકે—મારે.
દીલકા ગની હું ઘરકા ધની હું.
ગમજે દીખાઓ મોહે સાર જોબનકે—મારે.
(હામાન)

૮૯

નિસાર તેરે નખરે નાજો અદાપર નીસાર,
ગોરે ગોરે ગાલોંકે બોસે દીલાદે, દીલકો હો મેરે કરાર.
પ્યારે પ્યારે હાથોંસે ગલે લગાલે,
તુઝકોભી કરલું મેં પ્યાર.
ઝાડુભી ખાઉં મયલતોભી ખાઉં, ખાઉંમેં જુતી પેજાર,
હાથોંમેં ચુડીયાં નાકમેં નથની, પાઉં મેં મોતીકા હાર.

(અલાઉદ્દીન)

૯૦

સીપાઈ તેરી નાલીશ કરૂંગી પોલીસમેં.
તેં મેરા બટવા ચુરાયા બે પટવે—નાલીશ.
બટવા ચુરાયા અંગુઠી ચુરાઇ,
જોબન લુટાયા મુફતમેં, બે પટવે—નાલીશ.

(સુંદર વેણી.)

૯૧

હમ બડે સીપાઇકે લડકે,
મખ્ખી મારૂં પંખ ઉખાડું તોડું કચ્ચા સુત,
સો ગુસ્સેસે પપ્પડ તોડું મેંભી સીપાઇ રજપુત–ભલા હમ.
બડી દેરસે સોકર ઉઠે રસોઇ ફીર બનાય,
ગંગાકો સંગ લે ખુશીસે ભોજન પાય–ભલા હમ.

(કનક–તારા.)

૯૨

મજેદારી ગીલોરી ભરી લાલીયાં,
ચાતુર હું નાર કરૂં ન્યારા બયપાર.
મારે પાનોંમે યાર ફંસે શેઠ શાહુકાર, એસો જાદુ ડારીઆં.
ખાઉં ખીલાઉં મેં બીડા બનાઉં,
બીડેમેં છપ્પન મસાલે મીલાઉં.
લોંગ ઈલાયચી ઓર છાલીયાં.
શક્કર બીચ આઈ હમ પાન બીડા લાઈ,
પકકી પકકી કલીયાં ગીલોરીયાં બનાઇ,
બડી મજાહ પાઇ જો રંગીલે કભી ખાઇ,
માનકો પાન હે જાનકો જાન હે.
લેલો લેલો આઓ આએ ગીલોરીયાં,
ખાઓ ખાઓ હાં હાં રંગવાલીયાં, (લયલા.)

૯૩

મોહે રેશમકી સાડી દીલાઓ—
સાડી દીલાવ ચોલી પહેનાવ, યે ધનીયા દુકાનીયાપે
મોહે લેજાવ.—
ગોટા કીનારી દેહલીસે મંગાદો.
લા દોગે ના મેં કુરબાન, હાંહાં મેરીજાન, એકવાર બોસા.
સાડી લાદો ચોલી લાદો ફીર બોસા માંગો,
ચલો મારકીટ આવ, પેહલે પયસે તો દીખાલાવ.
પાસ પાઈ નહીં ચાર, મારવાડી દે ઉધાર તો હો પ્યારકી
બહાર લાવ.

૯૪

હાય દિલબર અબ આ, નાહક ના સતા,
રહમ જરા તો લા તુજપે હું ફ્રીદા—હાય.
હાય જુદાઈ શાક હે ઔર રેહતા હું બેચેન,
કયું દીલ દીલબર છીનકર ફીર લાગે દુખદેન—હાય.
તાબ નહીં બેતાબ હું અબ હાય કરૂં મેં કયા,
તેરી ફુરકતને સમન ચેન હે મેરા લીયા—હાય.
તેરી ચાહમેં ઘરબાર, બલકે સારાહી સંસાર,
અય યાર વફાદાર, મેંને છોડા લા તકરાર.
કર રહમ ઓ ગમખાર, મીલજા મુજસે આ દીલદાર(૨)–હાય.

[અજ મુનશી મીર મોહંમદ હુસેન]

૯૫

સબઘર પાગલ સબઘર પાગલ સબઘર દીવાના,
અંદર પાગલ બાહેર પાગલ ચક્કરમેં આના.
નોકર પાગલ ચાકર પાગલ કીસકા ગમખાના—સબમે
યા ખુદા કયા હુવા ગઝબ, યા ખુદા પાગલહેં સબકે સબ,
કયા કરના મેરે મવલા, હેં પાગલ આલા અવલા.
હે ખુન હમારા ખેલા છુટા પીના ખાના,
આગ લગાઓ તુમ દર દર ફીરના હો માઅલુસ—સબમેં.

[ભુલ ભુલૈયાં]

૯૬

પૈયાં મેં લાગું ઓ ચાચા પીયારે મોરે,

ચીંતા હમારી બીસારે પીયારે મોરે.
ચમકે નસીબોંકે તારે પીયારે મોરે,
દેકે રૂપૈયા દુલારે પીયારે મોરે.
ચાચાને મુજકો બનાયા ગુલામ,
ચમન કરજા પીઅર જીગર નીડર મુદામ.

[અલાઉદ્દીન]

૯૭

ન ગુલ હોતો ભાચે બુલબુલકો કયા લાલાજાર,
હય ગુલજાર ઉસકો ખાર, કોઇ જીસકા નહીં દીલદારરે–ન.
બેકલ ચંચલ જીયા કલસે, સોહે નહીં સીંગાર,
કારી કટારી લગાય કિયારી જલાયેજી બાદે બહારરે–ન.
ચયન પરે નહીં, રયન કટે નહીં, નયન બહે જલધાર,
કલદે ચમનકી કલીબે કલીમેં, ગુલ હો ગલેકા જો હારરે–ન.

(લયલો નહાર)

૯૮

આલમમેં હે ખુબી સારી પેસેકી,
બાબા માઇ બેટા જોરૂ પ્યારી પેસેકી.
જીલ્લતખારી ઇજ્જતદારી પેસેકી,
જહાં દેખો વહાં મારામારી પેસેકી.
પેસે લાના જયસે પાના દુખ ઉઠાના સુખ ઉઠાના,
સર કટાના જીસે જાના તબ હો આના પેસેકા,
કેસી ખારી ઓ લાચારી ખીદમતગારી તાબેદારી,

સો મક્કારીસે કમાના પેસેકા.
અદના આલા બનીઆ લાલા ગોરા કાલા બચ્ચા બાલા,
દેખા ભાલા સબકો વાલા ઓ દીવાના પેસેકા,
છોટા મોટા સચ્ચા ખોટા સાલુ ગોટા થાલી લોટા,
કુંડી સોટા પીના ખાના પેસેકા.

(ખુરશીદે જવનીગાર)

૯૯

મોરી કદર ન જાની ગંવાર, તોરે ઘર ના રેહનેકી,
તુતો કહે મેરે ગાડી ઘોડે, તોરે ઘર કાની ગધેભી નાઇ.
તુતો કહે મોરે લાલ પલંગ હે, તોરે ઘર ટુટી ખટોલીયાભી નાઈં
તુતો કહે મોરે શાલુ દુશાલે. તોરે ઘર ફટી કમલીયાભી નાઇં

(ખુરશીદે જરનીગાર)

૧૦૦

ગુન ભરી ધુન મોરી સુન પ્યારે.
સાગરે શરાબપર નજર ન એઠીકર—ગુન.
જાનકે તુ અંજાન બને કયું. જાન અય જાની કયું હારે,
શરાબ પીના નેક કરીના, સમજે હેં દાના સારે—ગુન.

(હાંમાન)

૧૦૧

કીયા કાતીલને દીલપર નીગાહોંકા વાર,
મોરી હાએ જાન જાયે પીયા પ્યારેને પ્રેમકી મારી કટાર.
ગાલમેં લાલી કાનમેં બાલી—સોહે સરપર દુપટા ગુલનાર,

મેરે જોબન પે લાખોં હુય છાઈ બહાર.
કોન દેખે પીયા બીન નીખાર,
છયલ આવો મન લુભાવો જાઉં મય નીસાર.
(સયદે હવસ.)

૧૦૨

જાવોજી જાવ કીસ નાદાનકો ફુસલાંને આયે,
કીસકો બેહકાને આયે, કીસકો બેહલાને આયે,
બાતોંમેં લાને આયે, ઘાતોંમેં પાને આયે—જાવોજી.
આગે ઉસ્તાદકે ઉસ્તાદી કરને આના કયસા.
ફીરતે હો ઘેરે ઘેરે કરતે હો હેરે ફેરે,
આતે હો મેરે ડેરે, જાતે હો બનકે ચેરે.
જા અય બન્દે, અયસે ફન્દે, ગોરખ ધંધે દેખે ચંદે.
કયા હમકો સીખલાને આયે—જાવોજી.
(ગોપીચંદ)

૧૦૩

તોરી છલબલ હે પ્યારી તોરી કલબલ હે ન્યારી,
કરો ઘાતેં ન મોસે સાંવરીયા જાન—
તેરી જુલફેં કાલી તેરે ગાલોંપે લાલી,
તેરે નયનાકી લાગે કટારીયા જાન.
નયનોસે નયના મીલાઓ મેરી જાન,
એજી છોડોજી હાથ, કરો ઓરોંસે ઘાત, નહીં હોગી યે બાત,
એજી વાહ વાહ વાહ વાહ વાહ વાહ વાહ વાહ વાહ
(અસીરે હીર્સ)

૧૦૪.

દેખો મેરે બાલે જોબનકી બહાર,
કયસી બની રંગીલી નુકીલી નાંર.
પર દીલ ઉદાસ હુએ ના પૈસા પાસ હુએ,
શોહરસે હું મય બેજાર.
મેરે નાજુક બદન પર—ઔર ઇસ ફબન પર,
અયસે સુવેકો કરૂં મય નીસાર.
લું પેજાર મારૂં ચાર રોવે જાર જાર,
જબ નીકલે દીલકા ગુબાર.

(સયદે હવસ,)

૧૦૫

હાં બીબીજાન સુનીયે જરી, ધુન યે મેરી ગુનકી ભરી,
સો બરસ ઇરાનમેં રેહુઆઈ હું દીલ શાદ,
હે ખુવા મુગલાનીકી સબ બાત મુઝે યાદ,
દાલ ન ખુરમ ભાત ન ખુરમ હવાલા ખુરમ તર,
પીસતા વ બાદામ ખુરમ નાજ કુનમ બર,
દખ્ખન મધી રહુન આલી ખુમીલ ભાકર રોજ,
ભંડારયાલા નવરા કરૂન પુશકળ કયાલી મોજ.
એકસો વરસ ફરીને મેં જોઇ બધી ગુજરાત,
શીરા પુરી લાડવા ખાધા દાલ ને ટાઢા ભાત.
ગબ્બો અલલ ગબ્બે મીલન ગબ્બે ગપાટા,
વ ફેઅલે અલલ ફેઅલે મીનલ ફેઅલે બટાટા.

હીડાં અચો હીડાં અચો વીંજો કછજી આય ઘાલ,
શેઠ ખેંડા ખીચડી શેઠારીન ખેંડી માલ.
(અલાઉદ્દીન)

૧૦૬

લગી યે નયન મોરે શરમાન લગન યે બુરી લગીરે.
અચાનક ઘાયલ ભાઇ નાદાન જીગરમેં છુરી લગીરે,
નીંદ નયનોકી ભગીરે. પેહરોં અન જગીરે.
દોહી દીન પેહલે ગતિ મોરે મનકી હાં—યે નથી,
મોરે બદનમેં કસક મદનકી હાં—યે નથી
જોબન હય બલવાન—લગન.
પતલી કમર છતની નથી યે નયન મતવાલે નથે,
હાં પાસ ઇન્કે કુન્દ છુરીયાંથી મગર ભાલે નથે,
યે રસ્સીયાંથી બે બટી જેહરી ન થે કાલે નથે.
પલકેં ભવેં જો કુછભી થે આફતકે પરકાલે નથે,
અને અબ ખાસ તીર કમાન—
(મીઠા જેહર)

૧૦૭

અમ્મા મુઝે અછછીસી ટોપી મંગાદે,
ટોપી મંગાદે ઘોડા દીલાદે, જોડા દીલાદે, સીલાદે.
ગાડીમેં લેટુંગા ઘોડેપે બેઠુંગા હાંકુંગા કચકચ હુંહુંહું,
આહીસ્તા આહીસ્તા આહીસ્તા બસ થમ થમ થમ.
બંદુક લાદે ભાલા મંગાદે તીરો કમાન દીલાદે,

તોપોંકો છોડુંગા કીલેકો તોડુંગા, ગોલા ચલાઉંગા.
ધરરરરર ધુડીમ,
ઝટપટ હો ઝટપટ હો ઝટપટ હો ફયર ધુમ ધુસ.
(અસીરે હીર્સ)

૧૦૮

એક એક દીનમેં છે છે અંડે લેતી સેતી
મુરઘી ચુરાકે ઘર લાયા.
કો કો કો કો કો કો કો કો કો કો કો કરતી.
ચાંચ દબાકે ઘર લાયા મેં ચાંચ દબાકે ઘર લાયા.
ચલે સફરમેં કસકે લંગોટા હાથમેં લેકે કુંદી સોટા.
નિરમલ ભંગકા પિતલ લોટા.
લાય તાજા માલ-માથ-બને ખુબ બાત-વાહ વાહ,
બંદા ઘરમેં સોએગા મુરઘા ઇસકા રોએગા.
કુકરે કુક..............એક (ચંદ્રાવલી)

૧૦૯

છોડદે અભીમાન માન અબતો મનવા મેરા—છોડ.
રાજપાટ સબ જુઠે જાનો, કયું તુમ હોત હેરાન,
ન્યારી પ્યારી નહીં હે તેરી, મત કરના ગુમાન, માન-અ.
જુઠી પ્રીત જગતકી દેખો, મત ભુલે નાદાન,
બાહીર રંગ રૂપેકો દેખી, મત હોના ગુલતાન તાન-અ.
ચલ જંગલમેં ભેખ ધરેંગે, તજી જગત તોફાન,
જગત સ્વપનસે જાગ્રત હોજા, ગુસે લેના જ્ઞાન, જ્ઞાન-અ.
(ભતૃહરી)

નાટકનાં ગુજરાતી ગાયનો.

ભાગ ૩ જો.

૧૧૦

મને સહાય કકશે મોરારીરે, વારે ચડશે ગોરધન ધારી,
અહલ્યા ઉગાનરી, મીરાંબાઈ તારી, એની ચીંતા કરીશ નહીં.
મારી—મને,
માંજારી બચ્ચાંને બલતાં ઉગારી મોક્ષ દીધો ગજેન્દ્ર તારી.
દ્રૌપદીનાં ચીર પુર્યાં થાશે સહાયકારી—મને.
(વિક્રમ ચરિત્ર)

૧૧૧

ચાલો સાહેલી (૨) ભુવનેશ્વરીનાં સૌ મળીને દરશન કરીએ.
દુખ હરનારી, સુખ કરનારી, મુરતી માની અંતર ધરીએ,
ભાવ ધરી જો પુજન કરીએ તો ભવ સીંધુથી તરીએ.
ચુવા ચંદન કુમ કુમ કેસર, અરચન કરીને મન ઠરીએ,
અબીલ ગુલાલ ને પુષ્પ માલથી માને વધાવી મંદીર
ભરી—ચાલો.
[સૌભાગ્ય સુંદરી]

૧૧૨

અરે શું અભિમાને અકડાય ઢાલે નીર ઢળી જશેરે,
ખરે જેમ કાચી માટી કુંભ પલકમાં ગળી જશેરે.

પલકમાં ગળી જશેરે ભુમીમાં મળી જશેરે,
અલ્પ જીહનને અલ્પ જોબન મહ સ્વપ્ના સમકતી,
ગર્ભ ભંગ થઇ થયા રાજવી રાવણ જતી.
ટકશે નહીં તારૂં તાન તોર તુંજ ટળી જશેરે,
થયો ક્રોધ પ્રવીસ્ટ તો ઝટ કુષ્ણે કીધો ખોંખારો.
ઇંદુ અહંકારી થયો તા શ્રાપ લોહ લાગ્યો છરો,
ઈંદ્રિ અભિમાન તોડવા ગોવીંદે ગીરીવર ધારીયો.
રરત્નાગર જળ ખારો કરી અહંકારને ઉતાર્યો;

(પવિત્ર લક્ષ્મી)

૧૧૩

સ્વામી મળવાની લ્હાણુ, ચહાય આ પ્રાણુરે ? સ્વામી.
તુજ આધારે જીવનદોરી કરો શું વખાણ ! સ્વયંવર લાણુ,
તાને હાથ પ્રાણ, લેજો મારા પ્રાણ, પ્રાણ પ્રાણ પ્રાણ–સ્વામી,
હવે ચાલો, બહુ ગાલો, વખત ટાળો, જરી ભાલો.
કોક પકડે, બાજી બગડે ! થશે હાણુ સૌ ટાલો–સ્વામી,

(કળાવતી)

૧૧૪

ધીમા ધીમા ચાલોને મારા પ્રાં........ણુ રે,
પગ નાજુક તમારા આ મચકાઇ જશે.
કમર લચકાઇ જશે. ઓ સુજાણ........રે–ધીમા,
નાજુક વેલી ફુલ સમી. કોમળ આ તુજ કાય.
ધડકે છ.તી શ્વાસથી એ અંચળથી ઓળખાય,

પરસેવાના બીંદુ આ બાઝયા મુખે.
મુખ રાતું થયું થાક અતી દુખે,
આ છાતી પરે લો વિસામો સુખે.
ઓ સુજાણુ........રે—ધીમા ધીમા.

(સૌભાગ્ય સુંદરી)

૧૧૫

સૈયર શ્યામ સુલક્ષણા પાસે જબરી જાદુગરી જાદુગરી,
મોહજાળમાં મુજને નાંખી, કામણ ટુમણ કરી ટુમણ કરી.
પ્રીતમનાં પગલીનાં પડઘા પળ પળ મુજને વાગે,
લઢું વઢું પણ રઢીઆળાથી મળવાને રઢ લાગે-જબરી.
મારા સમ જો મોહન મારા, હૈયા કેરો હાર,
પ્રાણથકી પ્રીતમજી પ્યારો અંતરનો આધાર.
કોડીલાનું કમળ વદન તે મદનજી મોહજાળ,
જોતામાં જુવડીનો જીવડો જીતી લે જગપાળ.
ભ્રગુટી એની ભાન ભુલાવે મોહ ભરેલી મોટી,
મોહનવરની મનહર મુરતી ચીતડા માંહે ચોટી,

(નર્મદા)

૧૧૬

ડરમાં તું દીલ સાથ છોકરા ડરમાં તું દીલ સાથ.
તુંને કોઇ ન મારે લાત—છોકરા,
તુંને સંભાળું પ્રીતીથી પાળું. ચાલ તુંને મારો મેહેલ દેખાડું.
ઘરેણાં વસ્ત્ર સારા કાઢું. ચાલ તું જો મેહેલનાં ચીત્રો

રમકડાં રૂડાં ન્યારા વિચીત્રો, ચાલ્યો આવ, બીમાં, ચાલ હું.
ભેળી છું; મારે કેવાં છે કંકણ હાથ, જો જે મારે કેવા કંગણ
હાથ—છોકરા.
તમે માયાળુ દીલ દયાળુ, સૌના કહ્યા વિના હું નહીં આવું,
માત પિતા તમ ભ્રાત કોપાવું વિષયાજી હું સત્ય કહાવું.
ના, ના, નહીં હું તો ત્યાં નહીં આવું, મને ના વળગો,
જાઓ તમો મારૂં શું કામ છે. તમે મુકો મારો હાથ કહું—છો.

(ચંદ્રહાસ.)

૧૧૭

જુઓ જુઓ ફજેતી આ ફક્કડ તણી,
પડયા અકેક પર ચકચુર બની—જુઓ.
હાર હીરાનાંરે માસ સુવાળી,
ઝાંઝર ઝુમણુ મોતીની વાળી.
બોળ્યું બાપીકું નામ અ મ ભણી ગણી,
ચોખા છડયા પણ થઇ ગઇ કણી—જુઓ.
સદાચારી જગતમાં મુગટ મણી.
દુરાચારીથી બેશ એક મુળાપણી—જુઓ.

(નર્મદા)

૧૧૮

હું છું દરબારી મોટોરે ત્યાં વાળું ગરબડ ગોટો,
મહારાજા તો હંસી બોલાવે કરે બધા સલામ.
હુશીઆરીથી હું સઘળાને ગાંડા ગણું ગુલામ—કહું છું.
પૂછી ગાછી વાત કરે છે, ભારે મારૂ નામ,

વચ્ચો વચ જઇને હું એસું જાણે કાલો કાન–હું છું.
રાજકાજની કુશળતાથી થયો નાતમાં શાહ,
હું તું રાજારાણી થશું હવે વાહ વાહરે વાહ–હું છું.

૧૧૯

કહું હું વાત વીગતે વિચાર, વનીતા વખત વધુ ન લગાર.
કર ધરીને કર વર પ્યાર, વનીતા, વખત વધુ ન લગાડ,
રંગે રમાડુ, સંગે જમાડુ, પ્રીતી ચખાડું રીતી દેખાડું.
રસમાં ડુબાવુ નાર,——વનીતા.
વિધ વિધ સાડી પહેરાવવું દાડી.
કમખો ને ચોળી ને ચણીયો ને નાડી.
ખવરાવું પકવાન, થા તુંતો જાડી,
રંગનાં બે જોડા ને છતરી લે કાલી.
ચડવાને ગાડી ને ફરવાને વાડી.
હું તારો લાડો ને તું મારી લાડી.
હું તારો પાડો ને તું મારી પાડી,
મીઠા મીઠા મેવા ને જોઇ જોઇને લેવા.
લેહરાજીના વીવાહ, નહીં ખાત્રા કે પીવા.
તું ચાલ ને થા તૈયાર—વનીતા,
(મદન વસંત)

૧૨૦

મહારી વાહલી તાડી તાડી, તારી લુટાઇ ગઇ સે વાડી.
રે કેમ હારૂં તુંને થાએ, જેણે ખાધી તારી ચાડી—માહારી.

આગળ હું માતેલ હતો ને ભીખલો કેવી જાડી,
આજે દુબલાં જાણે માછી, કહાડયું કાપી વાડી—માહરી.
એ પૈહે હું ખાડું લેતો, તાડી કેવી ઘાડી,
પેટ ભરી પીતરાંઇ જાતાં છોડો છૈયાં લાડી—માહારી.
તેનું આજે અરધું પોળીયું, ચકચકતું લે કહાડી,
તે પણ પાણી ભેળેલી, જાણે હોમાવે ખાડી—માહારી.
મહેનતનો પૈહો ગરીબનો, લુંટે ઝુંડી ઝાડી,
કોણ હાંભરે આ રૂદન અમારૂં, મરીએ બુમો પાડી—માહારી

૧૨૧

આખી આલમને ઠગનારી જાણો નીચે જાતી નારી.
લટકે ચટકે કામણગારી, નાંખે ભલા ભલાને મારી,
રડતી મરમમાં હસતી ભરમમાં,
એક ટકાનું જોબન આપી, ભવહીરો હરનારી-આખી,
આખી આલમ મનહર નારી, માનો મોહીની એ નારી.
લટકે અટકે મનડું હારી, નાંખે પ્રાણ પણ ઓવારી,
સુખમાં વિલાસે, દુખમાં વિલાસે.
તુંચ્છ ટકાનું જોબન જગમાં, ઇંદ્રપુરી કરનારી-આખી,

૧૨૨ (વીજયા વીજય)

એ....માથે મટુકી લઇ જાઉં,
પ્યારા લેહેરી લાલાને દુધલડાં પાઉં-એ.
હું ગોલાવણ નાની નારી,
પ્યારો મારો છે વિહારી.
રંગે રમાડી રીઝાઉં—પ્યારા—એ,

(વિક્રમ ચરિત્ર.)

૧૨૩

કોઇ દુધ લીઓ દીલ રંગી
શોખીલા શાણા ઉમંગી. હાં—કોઇ.
કેફી પીયે કસુબંલો, ગાંજો પીયે અબુધ,
દારૂ દીવાના પીયે, દાના પીયે દુધ—હાં—કોઇ.
એક અમીરસ દેવનો, બીજો રસ છે પ્રેમ,
ત્રીજો રસ ગોરસ ભલો, પીધે કાયા હેમ—હાં—કોઇ.
ગોરી ગરવી ગાયનાં, ગોરાં મારાં દુધ,
હું પણ ગોરી ગોરડી, ગોરૂં દીલ છે શુદ્ધ—હાં—કોઇ.
હેમ કટોરો હાથમાં માંહી અમૃતસાર,
ચતુર હોય તે ચિંતવે, ગુણ સમજે ન ગમાર—હાં—કોઇ

(વિક્રમ ચરિત્ર)

૧૨૪

મુંતો મારવાડરો બણીઓરે, મુંબઇ શહેરમેં આયો.
મારવાડસે નીકલ્યો જબતો પાઉંમેં નહીથો જુતો,
ઘાસલેટરી ફેરી ફરીને પાંજરાપોલમેં સુતો—મુંતો.
વ્યાજ વટેરો ધંધો કરીને પૈસા પાંચ કમાયો,
અરધી અરધી જમે કરીને લાડીજીને લાયો—મુંતો

(કનક તારા.)

૧૨૫

કંઇ ચેતક લગાડી રસીલી,
કર્યો ઘેલો મને તેં છબીલી—કંઇ.
કાળજડું કોરી તે ચિતડું ચોરી,
કેદી બનાવ્યો રંગીલી—કર્યો.

દાદ ન લે તું દવાએ ન દે તું.
ટવળાવે કાં તું હઠીલી—કયોં,

(કુંદ બાળા)

૧૨૬

શું બાઇ કરમાવો કોમળ ગુલાબી આ પુલ,
યાવન નવ રંગેથી કાંઇ ખીલતું ટપકે શી લાલી અમૃત–શું.
રંગનો રસીલો વેલો આવીને મળશે, ફીકું પાડો શાને નુર–શું.
ધીરાં મનયનોથી નયનો મીલાવી ખીલવશે પ્યારૂં આ ગુલ–શું.

• (કળાવતી)

૧૨૭

સૌ પઇસાનો બહાર, પઇસાનો કારોભાર,
પઇસાનો પ્યાર, પઇસાથી યાર. પઇસે સઉ તાબેદાર.
ગમાર હોય ચમાર, ખુબખબી બેશુમાર.
પણ પઇસા ચાર, જો ગાંઠે યાર, તો કહેશે ઇજ્જતદાર.
પઇસાપર સૌનો ચાહ ફકીર હો યા શાહ,
પઇસા પઇસા પઇસાની વાહ વાહ !
હોય ખાનદાની અગર મગર તે જર વગર.
છે સરબસર તે એકસર નફરથી ન બેહતર,
હોય ઘોસી કે હજામ પણ પાસે હોય જો દામ,
તે બેલગામને ખાસો આમ સો સો કરે સલામ.

(ગામરેની ગોરી)

૧૨૮

સાહેલી, નવ શરમાઇએ.
રસ પાઇએ વળી પીએ, પીને પ્રીતમ ગુણ ગાઇએ.
છણુકાઇ ઘડીક રીસાઇએ,

રીસાઇએ, માન ખાઇએ તોએ ઝાઝાં ન માને તણાઇએ-સા.
ઉં હું કહીએ, આડા રહીએ, આઘા જઇએ, મોઘાં થઇએ,
હાંબા હાં રીતમાં રહી રીસાઇએ—સાહેલી.
રહીએ પલ સખી રીસમાં, ઝાઝું ન કરીએ જોર,
વાત વચકતી જાણતાં, ખેંચી લઇએ દોર-સાહેલી.
મોહન મનાવી લઇએ,
તાળી લઇએ, વળી દઇએ, હસી હસીને ખશી જઇએ-સા,
આવો રસીઆ, મન વસીઆ, કેવા ઘસીઆ, ઠીક ઠસીઆ.
હાંબા હાં-રીતમાં-સાહેલી.

(રામ વિયોગ)

૧૨૯

નથી જગતમાં સાત સંબંધી વિના ત્રીભુવન નાથ,
શું ફોકટ ફાંફાં મારે મુરખડાં, ભરે આભથી બાથ.
કમળ પત્રપર જળ બિંદુને સુકાતાં શી વાર,
શ્રાવણની જળ ભરી વાદળીઓ વીખરાતાં શી વાર.
જીવતર સમજવું તેવું આખર ન લેવું દેવું,
જીવ જવું છે ખાલી હાથ, અંતરમાં પાપ પુણ્ય સંગાથ.
પંથી જીવ પામી ગયો, નર ભવ નગર બજાર.
સોદાગર સમજી જઇ, કરો પુણ્ય વેપાર,
જીવ જવું છે ખાલી હાથ, અંતરમાં પાપ પુણ્ય સંગાથ.

(ઉમા દેવડી)

૧૩૦

સે ગુડ બાઇ એન્ડ ગુડ ઇવનીંગ.
નોટ જય કૃષ્ણ જય ગોવીંદ,

હાઉ મચ સ્વીટ ગુડ મોરનીંગ કેમ.
વૉટ જય જય જય રાસકલ ડેમ,
ઇંડીઅન ઓલ આર મેનરલેસ.
બાબા આવો બચ્ચા બેસ,
શેકહેન્ડ ઓહ ઇઝ મેનરકોઇન.
યુ હેવ શેઇમ એન્ડ શેઇમ અગેઇન.

(બારીસ્ટર)

૧૩૧

ગણે જુદાઈ પ્રાણ, બની શીદ અણજાણ.
મળી આનંદ લ્હાણ, ચાલ ચમન ઉડાવ,
તું છે છબીલી નાર, હું રંગીલો ભરથાર.
બન્યું જોડું નીરધાર, મણી કુંદન જડાવ.
ઢાંક માથાની વેણ, કાળી નાગતણી ફેણ,
પ્યારી અણીઆળા નેણ, જરા ધીમે નચાવ.
વાગ્યો કલેજે કારી ઘાવ દુખ દેણ ભારી,
જરા થા દયાળુ પ્યારી, મને મરતાં બચાવ.
જોયું જ્યારથી આ મુખ, કામ આપે બહુ દુખ,
ગયો ચોરી મારૂં સુખ, પ્રીયે પાછું અપાવ.
હું છું દાસ નીરધાર, તું છે મારી સરદાર,
આવ ધસી ધરી પ્યાર, પ્રાણ ગળે લગાવ.

(રાજબીજ)

૧૩૨

નયન મીલાવી લે ઓ છબીલી નયન મીલાવી લે.
ચટપટ ચીતમાં લાગી ચતુરા ચુંબન કરવા દે,

મોતનમાલા જરચન સાડી જે જોઇએ તે લે—રસીલી,
લગની લલના લાગી રહી તુજ ચેહરો જોવા દે.
નાજુકવેલી કોમળ ખીલેલી કળી ચુંટવા દે-છબીલી-કળી,
મદન અગન અંતરમાં લાગી જલદી બુજાવી દે—છબીલી.
આલીંગન આપી અલબેલી ભેટ પ્રેમની લે છબીલી,
અધરામ્રત રસ પાન કરાવી મધુર વચન મુખ કહે-રસીલી.

(પવિત્ર લક્ષ્મી)

૧૩૩

દશા આ શી થઈ મારી કરમની છે ગતી ન્યારી—દશા.
રમતાં રાજ મેહેલમાં વસતાં સુખ મોઝાર,
સેવામાં હાજર હતાં દાસી દાસ હજાર.
ભોગવી આજ લાચારી પડયો વનમાં હું આજારી—દશા.
પુલ સૈયા પણ જેહને કઠણ લાગતી સહેજ,
સુતી છે પથ્થર તણી ધરતી ઉપર એજ,
મહારાજાની કુમારી દુખી છે બેહન મુજ પ્યારી—દશા.
તરસ્યાં ભુખ્યાંને અમે દેતાં પાણી અન્ન,
ટળવળીએ આ વન વિશે ભુખ્યા વીણ ભોજન,
પીવા મળતું નથી પાણી રહું કેમ ધીર હું ધારી—દશા.

(કનક-તારા.)

૧૩૪

કંથ વીણ હાય હું છું હેરાન જળ વીણ મીન સમાન—કંથ.
સ્વામીની સંગે બાગ બગીચે રમતી હું રાગને રંગ
સુના બાગ બગીચા નીહાળી આગ ઉઠે છે અંગ—કંથ.
બળી લાકડાં થાય કોયલા કોયલા બળી થાય ખાખ,

પ્રેમ અગ્નીથી જે બળે તે નહીં કોયલા નહીં રાખ—કંથ
ભાલાની ભલી વેદના કે જીવ જતાં છુટાય,
વિયોગ ભાલે હાય વિધાતાં જીવાય કે ન મરાય—કંથ.

(પ્રતી સંયુક્તા.)

૧૩૫

માથાં કુટી શીદ મરે કરમના લખ્યા લેખ નવ ફરે,
તારૂં ધાર્યું કદી થશે નહીં, અભીમાન કેમ કરે.
પુરૂષ પ્રયત્ને હોય હરીની કૃપા તો કારજ સરે,
ચડતી પડતી જન્મ મરણુ છે રાય ૦ રંકને ઘરે.
શદા સુખ સંતોશે રહેવું હર હર દુખડાં હરે,
લાડુ ખાવા મળે મજેના કયારે આ (ડોસી) મરે.
હાય સુવાઓ ખાઉં તમારા લાડું તો પેટ ઠરે—કરમનાં.

(નર્મદા.)

૧૩૬

શું નટવર વસંત થેઇ થેઇ નાચી રહયો,
નાચી રહયો નચાવી રહયો—શું.
કોયલ મધુર મુરલી બની છેટે નટવર કાન,
વીરહઘેલી ગોપીગણું તજી નીકળી અભિમાન.
રસીઆ વિનાની બની બાળાઓ બાવરી,
વેણું વસંત ચિત વીંધી ગયો—શું.
શીતસ સુખકર પવનની લ્હેર ઘુમે ચોપાસ,
જાણું રાધા કૃષ્ણુજી રાસ રમે છે ખાસ.
વિધવિધ પંખીના વેણુ ઘુઘરી ઘમકેરે,
મહીં મહીં મેનાનાં નાદ ઝાંઝર ઝમકેરે.
નવપલ્લવ વાઘોઘરી, પચરંગી શીરપાઘ.

ફાગ લાગ સાખી રમે મદનરાજ મહાભાગ.
લ્હેરી લાલાથી રમે લલનાઓ લાડમાં
પ્રીતિ ગુલાલ લાલ છાઇ ગયો—શું.

(અશ્રુમતી,)

૧૩૭

પ્હેરી ચોળી લટકાં મટકાં કરતાં આવ્યાં,
રંગે બોળી સાડી ઓઢી મન લોભાવ્યા.
ઝાંઝરનારે ઝણુકારે, કર કંકણુના ખખડાટે,
કાજળથી નેત્ર દીપવ્યાં—પહેરી.
હવે શરમાવો ઠાલા, શાને દીયરજી મારા,
બોલો—બોલોજી બોલો, બોલો.
મેં કેવાં તમારાં નખરાં તો જણાવ્યાં—પહેરી,

[સૌભાગ્ય સુંદરી]

૧૩૮

કળજુગની બાજી ના દેખી થા રાજી
મુજ દીલ ગયું દાઝજી—કલ.
અંધા ધુંધી કોટવાલને કાંણો છે કાજી,
ખાઇ ગધેડો મસ્ત બને ને દુબલો છે ગાજી—કળ.
રાસ્ત કહે તે રવડે મતલબ પારકરે પાજી,
આંખ છતે અંધા થઇ કહેશે જુઠાને હાજી—કળ.

(ભોલી ગુલ.)

૧૩૯

જગમાં ગુમાવ્યો જન્મ જેણે પ્રીત નહીં કરી.
સુખવી સુગંધી છે ભરી, આ ફુલમાં ખરી—જ,
આરે જગતનાં બાગમાં સુંદર એકજ ફુલ,

પમરે છે તે સ્વર્ગમાં છે પાતાળે મુળ.
કરમાય છે તે નહીં કદી, નહીં જાય છે મરી—જ,
અતિ મેઘે સડસે નહીં, જળ વીણુ નહીં કરમાય.
લાખો જુગો તો વહી ગયાં પણ તે રહ્યું ઠરી-જ.
(ભોલી ગુલ)

૧૪૦

પાણી ભરવા હું ગઇતીરે સાહેલીની સંગે,
આડા આવીને ઉભારે, કુંવરજી નવરંગે.
જળ ભરવા સરવે ગયાં, એ વાડી મોઝાર,
થઈ ઉભા દરવાન તે, બંને રાજકુમાર.
રોકી રાખી સાસુજીરે, અમે સૌ પનિહારી,
નામ પુછીને મ્હારૂંરે, કીધા ઠઠ્ઠા ભારી.
શરમાઇ ઉભા રહ્યાં, શું અમ અબળા જોર. !
વિનત્રણી કાંઇ સુણી નહીં, દેખાડી નીજ તોર,
હઠથી અમે હાર્યાંરે આખરે એક સાહેલી.
નામ દીધુંજ મ્હારૂંરે, ત્યારે દીધાં મેલી.
(માનસીંહ અભયસીંહ.)

૧૪૧

પુનમ ચાંદની ખીલી પુરી અહીંરે શોભે,રજની સુંદર શી આજ.
હેતે રમીએ સંગાથે સૈયર આપણેરે—
સૈયર કંકણો સોના કરે ધર્યાંરે, માંહે જડીયાં છે નીલમ.
મણી નંગ—હેતે.
મળીઆ આજે આપણે ધરી સોળ શણગાર,
કર કંકણુ ચુડી ચમક, ચંદ્ર તેજ એક તાર.

હીરા રત્ન જડીત ઉર હાર છેરે, મોતી ગુછ ઝલકે છે બાજુબંધ.હેતે.
અંબોડા પુલે જડયાં, સર સેંથે હીંગુલ,
કીધાં કુમ કુમ ચાંદલા, મુકતા માલા ઉર,
આરસે પારસ મણી જડેલો ચોક છેરે, તેમાં રમતાં વસતાં
નણદલ વીર—હેતે.
પેર્યા ઝાંઝર પ્રીતથી ઝણુણુ કરે ઝણુકાર,
ફરે સૈયર કુદડી, આ રજની મોઝાર.
સખી વેલીઓ પુલી વિધવિધ ભાતનીરે, તે તો આપે છે
શી સુગંધ—હેતે.
કથા શિયળની સાંભરી, પ્રિતમ ઉપર પ્રેમ,
વધ્યો સુખી વિરહ થઇ, મળી ત્વરાથી કેમ—પુનમ.
(ત્રી વિક્રમ.)

૧૪૨

હું સોનારણુ મધમાતી થઇ ભગતાણી પંકાતી,
રહુંછું છેટે છણુકાતી ભલાભલાને પાણી પાતી.
નજર થકી હું નગર નચાવું, વચનથી વશમાં લાવું,
ભગત પણાંનાં પરદા પાછળ શા માટે શરમાઉં-હું
કથા દેવનાં દર્શન કેરૂં બહાનું કહો ભાઇ કેવું.
હરવું ફરવું મોજ મઝામાં, કથન કોઇનું રહેવું-હું,

૧૪૩

બન્યા કેમ બુદ્ધિહીણુ બાવા, દુનીયા ધુતીને ખાવા.
આડંબર બહુ અતીશે રાખે, ભોળા ભરમાવા,
કર્મ ધર્મની વાત ન જાણે આવ્યા અભડાવા-બન્યા.
જોબવનવંતી જળ ભરશે ત્યાં જાશે ઝટ નાવા,

ભોળી બાઈ જો આવી નમે તો લાગે ચીત ચાહવા-બન્યા.
રાંડીરાંડનાં ઘરમાં ગોવિંદ ગુણ જાશે ગાવા,
બરફી પેંડા માલ મીઠાઈ, જોશે ખુબ ખાવા-બન્યા.
તંતર મંતર જંતર ભણશે કામાવસ્થામાં
રાંડો બે રાખે મંદીરમાં કઠીયા કમાવા—બન્યા.
પુર્વ તણા સંત હતા તે તેના દીએ દાવા.
મસ્તાન કળી કાળ વિશે છે આવા ને આવા-બન્યા.

૧૪૪

હું તો સોનારણ સેહેલાણી ભલ ભલાનું કરતી પાણી,
મારૂં નામ ગુલાબ ગુલખાની મને આખા જગતે જાણી.
જો ઘરાક ઘરમાં પેશે તો આ ગુલાબ સામે બેસે,
સ્વામી મારો સોનું લઈ મુકે અગ્નીમાં ગળવા.
ગુલાબ બનાવે પાનની પટી ઘરાકને તો છળવા—હું તો.
ચરણ જરા મુકી ઉઘાડો, મીઠી માંડું વાત.
નજર હરૂં કે ધણી માહેરો ઘડે ઘરાકનો ઘાટ—હું તો.
નેન તણો મારી અણસારો મીઠો પ્રેમ બતાવું,
ઘરાકને ગુલતાન કરી ધન હરવાને ફોસલાવું—હું તો.
(મદન ચંદ્રીકા)

૧૪૫

દીલ મારૂં માને નહીં, મનહું ઠરે નહીં ત્યારે કરૂં શું તાતજી!
મેં જોયું ફરી ફરી જોડી મળે નહીં, કોને વરૂં હું તાતજી.
નેણે પ્રીણી ઝળકી હતી, અહીં આવતાંજ સમાઈ ગઈ, ?
ઉરમી અંતર ઉછળી હતી, નૃપ દેખતાંજ દબાઈ ગઈ.

હીરલો અમુંલ્ય ખરીદવા, ઉમંગ ભર આવી અહીં.
પણ અંતરે અંકુર ન ફુટયા પ્રીતી પ્રકટાવી નહીં.
છતી આંખે દીવો લઈને પડી કુવામાં હું ડુબી મરૂં શું તાતજી ?
(કામ લતા)

૧૪૬

ખિલિ ફુલકલિ આ ખરિ જાય, પ્રિતમ પ્રેમિલો જતાં,
તન વેલડી તફડી તવાય, નીર નાવિલો ન જ્યાં.
ઉર સરસી ચાંપી પ્રિયા. કોટી કોટી કરનાર,
તરછોડી પ્રિય, અંગના (શીદ) મારો વિરહ કટાર,
પ્રિયપ્રિય કરતી અબળાય, ઝુરાએ હાય, પ્રિતમ પ્રેમિલો જતાં.
ચશ્મ તણા તારા થઇ, લગની લગાડી જ્યાંય,
વિરહ શરે શિદ વીંધીંને કરો રૂધિર સર કયાંય.
પિયુ પિયુ જપતી રસનાય, સુકાયે હાય પ્રિય પ્રેમિલો જતાં.
(પાંડવ વિજય.)

૧૪૭

બહુ મઝા ઉડાવું ઇશ્કમાં બસ ચશ્માં પહેરી આંખે !
વાહવા વાજી વાવા !
ઝભ્ભા ચોળી વળી પેલાકું શીવડાવું તુજ કાજે !
સાડી સુંદર અંબર નંબર કમ્મર પર બસ રાજે !
ઇસ્ટાકીન બુટ છતરી હાથે ગજરૂં સુંદિર માથે !
હાથે કંગન કોટે મોતન માળા નથની નાકે !
છમ છમ કરતી ચાલે જ્યારે ધરતી ધમ ધમ ગાજે !
ફેટીન બે ઘોડાની લેશું બેશું, તારી સાથે !

બંગલે જાશું ખાશું પીશું ગાશું આપણુ સાથે !
લટકો મટકો જરી તું કરીને મુજને જો તું બાઝે !
(આ) બુઢો વારૂ પંપાળીને જરીક મન તો રાચે !
આહાહા, આહાહા, ! ! !
(કરણુ ઘેલો.)

૧૪૮

સખી સામળીઆ, ચીત હરી હરીએ વળીઆ—સખી
મોહન સુરત, સુંદર સુરત. જાદુગરી ભરી ભુલાદે ભાન,
સોનાનાં સુરજ આજ ઉગ્યા સખી, દુધડાં સાકરમાં ભળીઆં-
સુંદર સુરતિ શામળા, પુજું ધારી પ્રેમ (સખી.
જાળવજો શ્રી જગપતિ, સત પતીવૃતનો નેમ
પામી હું પ્રેમ રતન, બની હું મગન
અહા ! અલી પ્રેમની પંખીણી ! મોહન મન ગમતા
મળીઆ—સખી.
(રમા દેવી.)

—(૦)—

મુતફર્રકાત ગાયન.

ભાગ ૪ થો.

ઠુમરી–૧૪૯.

પાક નામે મોહંમદ મુસતફા મુને પ્યારો લાગોજી.
મોહંમદ પ્યારો લાગોજી મોહંમદ વાલો લાગોજી,
પુસ્તપર મોહરે નુબુવ્વત ચમકે માથેપે કુતુબ તારા.

પલમેં નબી મેઅરાજ સીધારે હુરોંને તનમન વારા,
મોહંમદ પ્યારો લાગોજી.
લવલાક લમાકા છત્ર બીરાજે ગલે હમાયેલ કુરઆન,
શોર મચાયો અલમ નશરાકો સુરત રબકી શાન.
મોહંમદ પ્યારો લાગોજી,
લાઇલાહકે બાજે નકકારે, ઈલ લલ્લાહકે સાજ.
દમમે બુરાકપે સવાર હોકે, પહોંચગયે મેઅરાજ,
વહદાનીયતકી પીચકારીમેં હાં નુરકા ભરકે રંગ.
મોહંમદ પ્યારો લાગોજી,
અલ્લાહ વ મોહંમદ ખેલન લાગે દોંનો હુયે યકરંગ.
મોહંમદ પ્યારો લાગોજી,
ધુમ મચાવે હુરો મલાયેક દેખ નબીકી શાન.
સલ્લે અલ્લા કેહ કેહકે પુકારે શાદ હુયે ઉસ આન,
મોહંમદ પ્યારો લાગોજી.

કહેરવા દાદાર. ૧૫૦

આઓ આઓ નગરીઆ હમારી રે,
ખાજા લેલો ખબરીયા હમારીરે—આઓ આઓ.
મોતી પીરોયે બેઠેહો તુમ બાલબાલમેં,
ઝુલ્ફેં બના બનાકે ફંસાતે હો જાલમેં-
હોગી કેસે ગુજરીયા હમારી રે—આઓ આઓ,
મુઝ બાવફાકો ભુલ ગયે કીસ ખ્યાલમેં.
શાયદ ફંસેહો કીસી ગેસુકી જાલમેં,
જાત બીતી ઉમરીયા હમારી રે—આઓ આઓ.

પેહલે તો દીલકો દેદીયા એઆજ માયે દીલ,
ફીર દીલહી દીલમેં કેહતાહું અફસોસ હાયે દીલ
પડગઇ સુની સેજરીયા હમારી રે—આઓ આઓ
સાકીને રંગ દીયા મુઝે રંગે શરાબમેં.
જલવા ખુદાકા નઝર આયા શરાબમેં,
રંગદી રંગદી ચુંદરીયા હમારી રે—આઓ આઓ.
ખાજાકા નામ સુનકે મેં આંયાહું દુરસે,
કીશતીકો મેરી ભરદો મોહંમદકે નુરસે.
ભરદો ભરદો ગાગરીયા હમારી રે—આઓ આઓ,
સો કરવટે બદલતાહું પડતી નહીં હે કલ.
કીસ ગુલકા હે ખ્યાલ મુઝે હાયે આજ કલ,
કીસસે લડગઇ નજરીયા હમારી રે—આઓ આઓ

દાદરા—૧૫૧

મજા દેતેહેં કયા ખાજા તેરે બાલ ઘંઘરવાલે—
મેંજાનેકી કરતાહું આસ, ખાજા કયું નહીં બુલાતે પાસ.
તેરે તરફસે ખાજા મેરે દીલમેં પડગયે લાલે—મજા.
મેં જાઉંગા અય યાર, મેરે ખાજાકે દરબાર,
હમ ફીરીંગે દોનોં યાર, દોનોં હાથ ગલેમેં ડાલે—મજા.
યાકુબ ચલો તુમ દાર, અપને ખાજા કે દરબાર,
યેહી મેરે અરમાન જબ નીકલે દીલસે નાલે—મજા.

ઠુમરી—૧૫૨.

ન તોરે સરકારી નીંબવા ન તોડેરે,
છોટે છોટે નીંબવા અજબ રસલે,
તાડન નજાને અનાડી, નીંબવા ન તોડોરે—
સોનેકી થાલીમેં ભોજન પીરોસે,
ખાને નજાને અનાડી, નીંબવા ન તોડોરે—
સોનેકા ઘડવા ગંગા જલ પાની,
પીને નજાને અનાડી, નીંબવા ન તોડોરે—
પાન પચાસકે બીરે બનાયે,
ખાને નજાને અનાડી, નીંબવા ન તોડોરે—
ચુન ચુન કલીમાં સેજ બીછાઈ,
સોને નજાને અનાડી, નીંબવા ન તોડોરે—

કહેરવા—૧૫૩.

દરેજાનાપે જાના નહીં મીલતા, કહી ઉસકા ઠીકાના નહીં મીલતા.
છતીયાં લગાતે હોતે બલૈયાં, મેરી આંખોંકા તારા નહીં મીલતા,
મકકાભી ઢુંઢા, મદીનાભી ઢુંઢા, કહીં હમકો અકેલા નહીં મીલતા,
લોગ કહેં દીવાના દીવાના, કહીં હમકો અકેલા નહીં મીલતા,
મથરાબન ઢુંઢી બીંદરાબન ઢુંઢી કહીં પાસ બુલાના નહીં મીલતા,
જમનાકે કીનારે અકેલી મેં ડોલું કહીં પાસ બુલાતા નહીં મીલતા.

ભેરવી ૧૫૪.

બાંકી રંગીલી છબીલી માલનીયા, દેખી હે હમને નીરાલી યાર,
બેલાભી બેચે ચંબેલીભી બેચે, બેચે જોબનવાકી ડાલી યાર.
ગોરે ગોરે હાથોમેં કંગન કાનોમેં પુલે ફુલોંકી બાલી યાર.
નયનોંમેં સેનોંમેં જાદુ હે ફરકત હોટોંપે પાનોંકી લાલી યાર,
ઝુમ ઝુમ જાતી જોબનવાકી માતી, છુમ છુમ દેતીહે ગાલી યાર,

ગાયન—૧૫૫.

નેનાં લગાએ કહાં જાઓગે ખલાસી મીયાં—નેનાં લગાએ.
કપતાન ખાવે મુરગી, સરંગ ખાવે બકરા-
હમ ગરીબ ખલાસી કહીં ઓઝડી
કહીં ફેફસા કહીં તીલ્લીરે—નેનાં લગાએ.
કપતાન પીવે ચકસા સરંગ પીવે બરાંડી,
હમ ગરીબ ખલાસી કહીં તાડી,
કહીં બેવડા કહીં રાસીરે–નેનાં લગાએ.
કપટાન ખાવે કટલેસ. સરંગ ખાવે બચદે,
હમ ગરીબ ખલાસી કહીં ખીચડી.
કહીં રોટી કહીં ચટનીરે–નેનાં લગાએ,
કપતાન ફીરે ઘોડે, સરંગ ફીરે ગાડી.
હમ ગરીબ ખલાસી કહીં ચલતે.
કહીં ગીરતે કહીં પડતે રે–નેનાં લગાએ.
કપતાન સોવે કેબીન સરંગ સોવે ફાલકા,
હમ ગરીબ ખલાસી કહીં તુતક.
કહીં મોરા કહીં ફાલકારે–નેનાં લગાએ.

ભેરવી-૧૫૬

ઓ બીરજ બસીયા બારેકે રસીયા રોકો ન મોરી ડગરીયારે,
માઇ બાપકી બડી દુલહારી હાથ ન છુઓ રસીયારે.
જબસે પડી મેં સુરાહાકે પાલે દોઇ ભરાવે ગગરીયારે,
તેલ લગાયે ફુલેલ લગાયે તાપર મસાલેકી ટોપીયારે.
કાલી કાલી ઝુલફનપે જીયા લલચાયે તક તક મારે નજ
રીયારે–બારે.

ઠુમરી-૧૫૭

ઘર જાનેદે છાંડ મોરી બૈયાં.
આહા કરત તોરે પૈયાં પડત હું—ઘર.
નગર ડગરકે લોગવા સુનત હેં,
ચરચા કરત બ્રીજ નારીયાં—ઘર.
જાઓરી જાઓ નહીં તો દેઉંગી ગારીયાં,
મોહનસે દીખ રઈયાં—ઘર.

ઠુમરી-૧૫૮

આન પડી દરબારે ખાજા, તોરે નગરમેં તોરે શેહેરમેં—આન.
ઉંચાસા કોટ ભીલન દરવાજા, નૌબત બાજે બહાર ખાજા—આન.
ખાજાકે દરપે સીસ નવાઉં, તુમહો ગરીબનવાજ ખાજા—આન.
સીડી સીડીપે માલન બેઠી. દેતહે પુલનકા હાર ખાજા—આન.

કહેરવા-૧૫૯

અપને ખાજાકી જોગન બની, જોગન બની બેરાગન બની—મેંતો.
છુટા પસીના નુરકા રે બોયા ચંબેલી કુલ,
સબ સખીયન મીલ સેહરા ગુંથે પેહને નબી—રસુલ—મેંતો.
પત્તા ટુટા ડાલસે રે લે ગઇ પવન ઉડાય,
અબકે બીછડે કબ મીલેંગે દુર :પડેંગે—જાય—મેંતો.
ડોલા અંદર સજ રહાહે બહાર ખડીહે બરાત,
ચારોં પાયે ઉઠ ચલે તો કોઈ ન આયા—સાથ—મેંતો.
સોના લેને પીયુ ગયેરે સુના કર ગયે દેશ,
સોના લીયે પીયુ નહીં આયે ભગવા દેગયે—ભેસ—મેંતો.

ગાયન ૧૬૦

બીબીજાન સુનીયે જરી ધુન યે મોરી—
સુનીયે કુછ બાત મેરી, રંગ ભરી ખોટી ખરી.

દુનીયાકી બાજારકા હે નયા બેપાર,
શાહુકાર ચોર બને ચોર શાહુકાર—બીબીજાન.
જંગ નકુનમ તંગ કુનમ ઈં કમાલ,
નજરે ગધેર બચાકે મુફત હઝમ માલ—બીબીજાન.
ઇકડે તીકડેચી બોલીત હોતી મોટી આસ,
સીખુન ઇંગલીશ ટોકીંગ ઘરચા કેલા સત્યાનાસ-બીબીજાન.
લોભીઓ જો લોભ છોડી પ્રભુથી ડરશે,
તો ધુતારા દુનીયામાં બધા ભુખ્યા મરશે—બીબીજાન.
કાલા ગટ્ટર ઈબને મટર ફએલે મુત્તહર,
હાજા લંગોટી વ કુજા મસ્ત કલંદર—બીબીજાન.

ઠુમરી-૧૬૧

નાવમેં નદીયાં ડુબી જાય, ભલારે તુમ દેખોરે લોગો-નાવમેં.
ઘડા ન ડુબે ઘડી ન ડુબે હાથી મલ મલ નહાયે,
કોઠે કોઠે પાણી ચડહા તો ચીડીયાં પ્યાસી જાય—નાવમેં.
એક અચંબા મેંને દેખા મછલી ચાબે પાન,
કૂવવા બજાવે ઢોલકી તો મેંડક ઉડાવે તાન—નાવમેં.
એક અચંબા હમને દેખા કુયેમેં લગ રહી આગ,
કીચડ પાની જલ ગયા તો મછલી રેહગઈ પાક—નાવમેં.

ભજન-૧૬૨

ભુલ ગઇ મેં રામ ડગરીયા,
આન ફંસી પ્રભુ કોન નગરીયા.
ચતુર ચતુર સબ સૌદા લે ગયે,
તુમ કા લેહો અબ ઉઠ ગઇ બજરીયા.
અન મેહલનપર કયા ભુલે હો,
યાદ કરો અંધેરી કોઠડીયા.

ફાઝી પીયાઘર જબ તુમ જૈહો,
મોંહપર ઓઢ સુફેદ ચદ્દરીયા.

સેહરા-૧૬૩

અય શાહે હુસ્ન હે સરપર તેરે જેબા સેહરા,
લુત્ફ દીખલાતા હે દસ્તારપે કયા કયા સેહરા.
કાફ્સે આકે હુઈ ઉસપે તસદ્દુક પરીયાં,
જીસઘડી ગયરતે બલકેસને બાંધા સેહરા.
ધુમ કૌનેનમેં હે તેરા દુલ્હા બનનેકી,
ખુલ્દસે ગુંધકે હુરોંને ભીજાયા સેહરા.
હોગયા સેહરેપે સુરજકી કીરનકા ધોકા,
રૂયે રૌશનપે જો ઉસ મેહરકે દેખા સેહરા.
આસમાંસે હુરેં અંજુમકા બનાકર સેહરા,
ફીશતીયે માહે દીલ અફરોજમેં લાયા સેહરા,
સદફે મોતી હે નહીં ઉસમેં લગાયે હેં પ્રીદા,
લાલો યાકુત વ જમરરૂદસે હેં ગુંધા સેહરા.

ભજન તાલ લાવણી. ૧૬૪

કાનુડો ન જાણે મારી પ્રીત, બાઇ અમે બાળ કુંવારાંરે-કાનુડો.
જળરે જમુનાનાં તીરે હું તો ભરવાને ગઇતીરે,
કાનુડે ઉડાડયાં આછાં નીર ઉડયાં—ફરરરરરરે—કાનુડો.
જમુનાને કાંઠે વાલે રાસ રચ્યો છે,
સોલસે ગોપીમાં ઝાલ્યાં ચીર ફાટયાં—ચરરરરરરે—કાનુડો.
હું તો વરણાંગી કાના તમારારે નામનીરે,

કાનુંડે તાણીને માર્યાં તીર વાગ્યાં,—અરરરરરરે—કાનુડો.
બાઇ મીરાં કહે છે પ્રભુ ગીરધરનાં ગુણુ વહાલા,
કાનુડે બાલીને કીધાં ખાખ ઉડી—ફરરરરરરે—કાનુડો.

ગરબી-૧૬૫.

તમે કાના નથી મારા કામનારે, તમને ચસકા લાગ્યા
છે હરામનારે,
જઇને દાસીના દાસ થયા પત ખોઈ, તમે કરો તેવાં કામ
નવ કરે કોઇ.
તમે સારી વધારી છે નામનારે—તમે,
કોઈની ફોડો માટલી મહીનીરે, કોઇની હાંડી વટાલો દહીંનીરે.
તારા ગોઠીઆ છે છોકરા હજામનારે— તમે.
તમે ફરી ફરી થઇ ગયા છો હરજાઇ, હવે આ કુબજાતણી
ગાળો ખાઈ,
હવે એકે રહયા નથી કામનારે—તમે.

ઠુમરી-૧૬૬.

મોહન રસીયા આયે બગીચોંમેં,
ખીલ રહી સબ કલી કલી—મોહન.
એક કલી હર નામ જપત હે,
દુજી પુકારે અલી અલી—મોહન.
ગોકુલ ઢુંડી બીંદરાબન ઢુંડી,
ઢુંડ ફીરી સબ ગલી ગલી—મોહન.
ઘુંઘરવામેં બાલ પીયા તોરે
મોહંમદ પીયા તોરે સંગ ચલી—મોહન.

માઢ તાલ દાદરા. ૧૬૭

બાદીલા બેગી આયોરે મોરે જોબન બીતો જાય,
પ્રીતમકો પતીઆં લીખું ઉપર લીખું દો સલામ.
જીસ દીનસે તુમ બીછડ ગયે મોરી પ્યારી નીંદ હરામ–બા.
સજન ગયે પરદેસવા સુની પડી મોરી સેજ,
મનકી મનમેં રેહગઇ આસ રહી નહીં સેજ–બા.
સજન અયસા કીજીયેરે ઢાલ સરીખા હોય,
સુખમેં તો પીછા ફીરેરે દુખમેં આગુ હોય.
સજન અયસા કીજીયેરે જયસા સીરકા બાલ,
કટે કટાયે ફીર કટેરે તોએ ન છોડે ખાલ–બા.
સજન સજન મેં જપુરી સજનકે મન ઓર,
પ્રીતમ છોડી પર રીઝવેરે એક મીત્ર દો ઠોરરે–બા.

ચુરન–૧૬૮

મેં દેહલીસે હું આયા અછછે અછછે ચુરન લાયા,
જીસને એક જરાસી ખાયા, ઉસને બેહદ લજ્જત પાયા.
જીસને ચુરન તેરી ખાયા, ઉસને લજ્જત કુછ ન પાયા,
બલકે આખીરકો પચતાયા, યેહ તુ કયસી ચુરન લાયા.
જો કોઇ મેરી ચુરન ખાવે, ઉસકી બીમારી સબ જાવે,
મીસ્લે રૂસ્તમ વોહ કેહલાવે, કુશતી દેવોંકી લડાવે.
તેરી ચુરન જો કોઇ ખાવે, ઉસકો બદહજમી હોજાવે,
ગરદન ઉસકી મોત દબાવે, સીધા સુનાપુરમેં જાવે.

ચુરન મેરી જાલી નુસ, જીસકો ખાવે તુરકી રૂસ,
ચેહરા રોશન જું ફાનુસ, જાવે બીમારી કાબુસ.
ચુરન વાલા હે મનહુસ, ઉસકા ભાઈ હે કંજુસ,
બાવા બીલકુલ મખ્ખીચુસ, ડાલા ચુરનમેં હે ઘુસ.
મેં હું ચુરનકા બેપારી, ફીરકર આયા દુનીયા સારી,
તુ હે આજારી બાજારી, તુજકો ગધેકી અસવારી.
દેખો ચુરનકા બેપારી, ઉસકો લકવેકી બીમારી,
બાવા દેહલીકા પનસારી, અમ્માં મીરઠકી ભઠીયારી.
જાજા યાંસે ઓ કંગાલ, જાકર કાલે તીતર પાલ,
બાવા બેચે આટા દાલ, ભાઈ મુરગીકા દલ્લાલ.
શેખી મતકર ઓ મુરદાર, મેરે આગે બદ કીરદાર,
ટેંટેં મતકર નાહીનજાર, તુ હે મોચી યા ચમાર.
ટરટર મતકર ઓ ચંડાલ, ભડવે તેરી કયા મજાલ,
કરદું જુતોંસે મોંહ લાલ સરકે ઝડ જાઇંગે બાલ.
ફીરકર આયા હીંદુસ્તાન; મેરી દેહલીમેં દુકાન,
ચુરનવાલા બેઈમાન, ઉસકા ભાઇ હે શયતાન.
બાવા બેચે કથ્થા પાન, બેટે ઉનકે બાંકે ખાન,
છુહારે લો ભાઇ, યે મલાઇમેં મીલાઇ હે, દવાઇકી દવાઇ હે,
મીઠાઇકી મીઠાઇ હે.
સીરકેમેં ભીગાઈ હે, રાઇમેં બસાઈ હે, દવાઇકી દવાઈ હે,
મીઠાઇકી મીઠાઈ હે,

ધનીયેકી દાલ હે, છીલી હુઇ ખાલ હે. મજેદાર માલ હે,
ખાનેવાલા લાલ હે.
ખુબ ભુન ભાનકર, ઉખલીમેં ખાનકર, છલનીમેં છાનકર,
બનાઇ યે દાલ હે.
છપ્પન મસાલેદાર, લઝ્ઝીન હે બેશુમાર, બાવન ગંગોકી યાર,
પોસ્તે અનાર હે.
બાદીકો મારદે સરદીકો ટારદે ગરમીકો ઠારદે એસી બહાર હે.

ઠુમરી-૧૬૯

ઝોલી મોરી ભર દેના એ દાતા યસરબવાલે,
આલમકે સરતાજ હો તુમ રાજનકે મહારાજ.
આન પડી હું દેવડી પર તોરે હાથમેં હે મોરી લાજ—એ દાતા.
ધન માયા કછુ કામ ન આવે આવે કરની કામ,
અયસી કરણી કર ચલો જો પીછે બાજે નામ—એ દાતા.
કયસા હે રંગ હમારા કયસા હે ગુન ગીયાન,
જાન તનમેં કછુભી પ્યારે કેસી હે તોરી શાન—એ દાતા.
કીસકી કીસકી માયા ઝુટા સબ સંસાર,
નામ નબીકા જપો નીઝામી બેડા હોવે પાર—એ દાતા.

ઠુમરી.-૧૭૦

શેહર મદીનાકો સાંવરીયા મને પ્યારો લાગોજી,
દાઈ હલીમાકે ગોદ ખીલાયે આમીનાબીકે લાલ.
પગ ધરત હેં અરશકે ઉપર ઠુમુક વાકી ચાલ,
લમ યખલોકોકી કાંધે કંવરીયાં જગકે તારનહાર—પ્યારો.

લા ઇલાકી બાંસરીયા ઔર ઇલલલ્લાકી રાગ,
નામે નબીકી જબ ધુન લાગી નીકસી દુઇકી નાગ.
વહદતકી સર ઉપર પધીયા જગકે પાલનહાર–પ્યારો.
નેનમેં માજાગકા કજરા વર ફાઅનાકા તાજ.
સારે મલાયેક બને બરાતી નબી ચલે મેઅરાજ.
પ્રેમકી કાંધે ડાલે કંવરીયા જગકે તારનહાર–પ્યારો.
ઇન્ના આતયનાકા હાથમેં સાગર રહમતકા ગલેહાર,
જામ તહુરા ભરભર દેવે કૌસરકે મુખતાર,
અબતો મોરી લીજો ખબરીયા જગકે તારનહાર–પ્યારો.
કૈસે ધરૂં પગ પ્રેમ નગરમેં ચોરન ઘેરે બાટ,
નાવ પુરાની ખેવત નાહીં અવઘટ પાયો ઘાટ,
પાર લગાદો મોરી નાવરીયા જગકે તારનહાર–પ્યારો.
મેં હું અચપલ નાર સખીરી દુર પીયાકો દેસ,
ચલતો ચલતો પૈયાં પરાની ભુરે હોગયે કેસ,
મેલી હોગઇ સગરી ચુંદરીયા જગકે તારનહાર–પ્યારો.
ગગરી ભારી ઔર મેં નીરબલ નીર બહોતહી દુર,
પાઉં ડગતહે જી ધરકત હે ગરદનતો ચીકના ચીર,
કોન નીઝામી ઉતારે ગગરીયા જગકે તારનહાર–પ્યારો.

૧૭૧

સાંભળો કીર્તિ મારી કહું છું હું મોઢેથી આજ,
આ નગરીમાં હું છું સૌથી મોટેરો વૈદરાજ,

બુટ્ટી મારી સૌથી સારી ખાવામાં કહેવાય,
ખાનારો જન જલદી જલદી જમપુરીમાં જાય.
તાવની ઉપર દઉં ધતુરો આંખો ઉઠાવે ડામ,
કબજીઆને અફીણુ ઘોળી એવાં મારાં કામ.
પેટ છુટેથી જમાલગોટો આપું હું બહુ વાર,
કે દુખમાંથી છુટી જાતાં લાગે નહીં કંઈ વાર.
દાંત દુખે તો પ્લાસ્ટર મારૂં છાતી ઉપર સાર,
પેચોટી પર જુલાબ દઉં હું ભારીથી બેભાર.
ગુમડા ઉપર અર્ક આપવો મરચાંનો બે ભાર,
ગાંડાને હું ભાંગ આપું છું દીવસમાં દસ વાર.
ઓસડ મારૂં સઉથી સારૂં પ્રીતે જે જન ખાય,
એક દીવસમાં હુશીયાર થઇને જમપુરીમાં જાય.

૧૭૨

હુજારા મેરે કાનકા મોતી, (બે વાર)
એ મોતી મેરે લાખ ટકેકા ધર છતીયનપે સોતી—હુજારા.
એ મોતીકી મેરે છાબ ભરી હે જલજમુનાપે ધોતી—હુજારા.
એ મોતી મેરા કોઈ ઢુંડકે લાવે આધા જોબન ઉસે દેતી—હુજારા.
અગલી બજાર મેંને મોતીભી ખોયા પીછલી બજાર ખડી
રોતી—હુજારા.
એ મોતીકુ મેરે બાલ પીરોયા આયને મેં જોતી—હુજારા.
એ મોતી કે બદલે મોતી મંગાદે મોતી બીના નહીં સોતી—
હુજારા.

૧૭૩

કંથ બીન રહી અકેલી મેરી જાન, છોડ ચલા બેઈમાન—
કંથ બીન.
પ્રીતમ બસે પહાડપે હમ જમનાકે તીર,
અબ મીલના કઠીન હે પાઉં પડે જંજીર—કંથ બીન.
ચંદા જો તેરી ચાંદનીરે સુતી પલંગ બીછાય,
જબ જાગું જબ એકલીરે મરૂં કટારી ખાય—કંથ બીન.
પ્રીતમ તુ મત જાનીયોરે તુ બીછડે મુજ ચેન,
જેસી જલકી માછલીરે તલપતહું દીન રેન.—કંથ બીન.
પ્રીતમ તુ મત જાનીયોરે તુ બીછડે મુજ ચેન,
જેસી જંગલકી લકડીરે સીલગત હુ દીન રેન—કંથ બીન.
લકડી જલ કોયલા ભયારે કોયલા જલ ભઈ રાખ,
મેં પાપન એસી જલીરે ન કોયલા ભઇ ન રાખ—કંથ બીન.
જો મેં એસા જાનતીરે પ્રીત કીયે દુખ હોય.
નગર ઢંઢેરો ફેરતીરે પ્રીત ન કરીયો કોઈ—કંથ બીન.
નદી કીનારે મુરદા જલેરે મેં જાનું કુછ હોય,
જીનકે કારન ભેખ લીયારે વોહી નજલા કોય—કંથ બીન.
કાગારે કાગા સબ તન ખાઇયો ચુનચુન ખાઇયો માસ,
દો નેના મત ખાઇયોરે પીયા મીલનકી આસ—કંથ બીન.
ધાગા ટુટા ફીર મીલેરે કલી ટુટી કુમલાય,
ચાર છુટા નહીં મીલેરે દગેસે દીલ ગભરાય—કંથ બીન.

ભજન. ૧૭૪

કોઇ ધીમી ગાડી હાંકોરે ઓ રામ ગાડીવાલા,
કોઈ મદરે ગાડી હાંકોરે ઓ રામ ગાડીવાલા,
ગાડી તેરી રંગ બેરંગી બેલ જોડે દો ચાર,
હાંકને વાલા છેલ છબીલા બેઠનવાલા લાલરે—ઓ રામ.
ગાડી અટકી રેતમેં ભાઇ મંઝીલ પડાહે દુર,
અયસા કોઈ સતગુરૂ મીલે જો પહોંચાવે હુઝુરરે—ઓ.
ઘોડા છુટા થાનસે ભાઇ જગમેં પડા પુકાર,
દસ દરવાજે બંધ હુયે ભાઇ નીકલ ચલા અસવારરે–
ઓ રામ.
જંતર હમારો જાંજર ભઇ ગયો બજાવન હાર,
જંતર બિચારો શું કરેરે ટુટ ગયો બસ તારરે–ઓ.
ગંગા કાંઠે ઘર બનાયા નાવમેં નીરમલ નીર,
કેહનેવાલા કેહગયા ભાઇ સાધુદાસ કબીરરે–ઓ રામ.

રેલ ગાડી. ૧૭૫

શોર મચાતી ખટપટ કરતી સીટી બજાતી આતીહું.
શોકે વતનમેં અય બેતાબો અપને વતનકો જાનેવાલો.
ઇતની જલદી કયું હે તુમકો ઠેહરો ઠેહરો આતીહું–શોર.
આંધી આયે પાની બરસે આગ પડે યા ઓલે,
મુજકો કુછભી ખોફ નહીં મેં અપની ધુનમેં જાતીહું–શોર.
શેહરો જંગલ ઓર ગાઉં કસબે ઝીલ વ દરીયા ઓર વાદી,
દેખતી ભાલતી સેરેં કરતી હરદમ આતી જાતીહું–શોર.

ખુરે શકકરકી લોહા લકડી કંકર પથ્થર ઓર ગલ્લા,
હાથી ઘોડા ખુરહે બચ્ચે સબકો લાદે લાતીહું-શોર.
શેરે બબર હો યા હાથી ભાગતે દેખકે સબ મુજકો,
સામને મેરે કયા કોઇ આવે દેવની મે બનજાતી હું-શોર.
પડતી હોં જબ અબ્રકી બુંદેં કાલી ઘટા જબ છાઇ હો,
યાર મેરે કુછ લુત્ફ ન પુછો ઝુલા મેં બનજાતી હું-શોર.

ઠુમરી ૧૭૬

જાન કીતનેકો બેચોગી બાલા જોબન,
લેકે રૂપૈયા દીખાદે જોબન—જાન.
નાલીશ કરોગે કરને ન દુંગી,
થાને કચેહરીમેં મેરા હુકમ,—જાન.
ચારી કરોગે કરને ન દુંગી,
ગયરોંસે મીલનેકી ખાલે કસમ—જાન.
ગોરી તેરી તખતસે પુજા કરનેકો,
લેકે અશરફી દીખાદે જોબન—જાન.

કહેરવા. ૧૭૭

દેખું દેખું સુરતીયા જો પ્યારીરે,
જાઉં જાઉં મેં ખાજાકે વારીરે.
હીંદલ વલી હો આપ અતાયે રસુલહો,
શાને હસન હુસેન હો જાનેબુતુલ હો,
સીફત કયુંકર બ્યાંહો તુમ્હારીરે-દેખું.
તુમ તાજદારે ચીશ્ત હો સુલતાને અવલીયા,

તુમ આશીકે રસુલ હો માઅશુકે કીબ્રીયા.
હો જહાં તુમપે હે જાં નીસારીરે-દેખું.
જામે મયે વીસાલસે સરમસ્ત કીજીયે,
ખાદીમ હું ખાદીમીકા અતા તશ્ત કીજીયે;
અય ગુલે ફાતીમા નવ બહારીરે-દેખું.
તાકત નહીં જુદાઈકી વલ્લાહ અબ જરા,
કીજે કરમ કરીબ બુલા લીજીયે શહા;
કબતક રહુંગા ઉસ દરે અકદસસે દુર દુર.
બેતાબ બેકરાર હું બુલવાઇયે હુઝુર,
ઉમ્ર ગુજરી જુદઇામેં સારીરે-દેખું.
હો ઇંદલીબે સયરે ગુલીસ્તાંને માઅરેફત,
નુરે ખુદા હો આપ ગુલે બાગે મગફેરત;
હુવા બહરે સખા તુમસે જારીરે-દેખું.
મુદ્દતસે આરજુયે વીસાલે જનાબ હે,
વલ્લાહ અય **નીશાત** ખ્યાલે જનાબ હે,
શક્લે મુસા કરૂં ઇંતેજારીરે-દેખું.

ઠુમરી-૧૭૮

તેરી ગોલ ગોલ છતીયાં પ્યારી લગેં,
તેરી ગોલ ગોલ છતીયાં પ્યારી લગેં,
તેરે ગોરે ગોરે ગાલ તેરે ઘુંઘરવાલે બાલ,
તેરી બડી બડી અંખીયાં પ્યારી લગેં.
તુતો ચાબે પાન લાલ તેરે મોંહપર પડા રૂમાલ,
તેરે દાંતોંકી મીસ્સી કટારી લગે.

માંડ ઠુમરી–૧૭૯

અજમેરકે બાસી મન મોહના, મોહે દીજો દરસ દીખાય,
મોરા તડપ તડપ જીયા જાયે, ખાજા મોહે દીજો દરસ દીખાય,
નબી અલી હસનેનકે નુરે અયેન, સાનીયે ગૌસુસ સકલેન,
સગરે વલી યે પુકાર કરત હેં ઠારે તુમરે દવાર.
ખાજા ઉસમાનકે રાજકુમાર, ખાજા મોહે દીજો દરસ દીખાય,
ચંદ્ર બદન મીરગ લોચની નેનાં, માથે તીલક સર તાજ,
હીંદકે મહારાજોંકે રાજા, ખાજા ગરીબ નવાજ.
તોરી સુરતકે બલહાર, ખાજા મોહે દીજો દરસ દીખાય.
ખાજા કુતુબ ઓર ગંજે શકર, યા સાબેર નીઝામુદ્દીન,
સગરે વલીયનમેં સરદાર તુમ્હીં હો, ખાજા મોઈનુદ્દીન,
તુમતો તારોંમેં જયસે ચાંદ, ખાજા દીજો મોહે દરસ દીખાય.
આન પડાહું દરપે તુમ્હારે, છોડકે મેં ઘરબાર,
જો કુછ બીપતા બીતી હે ખાજા, જાનત હો સરકાર.
તુમ તો કાઝી કી રખીયો લાજ, ખાજા દીજો મોહે દરસ દીખાય,

ભેરવી–૧૮૦

દીલ ફેરદે પરી ઓ હમારી હમેં,
ઓસા ન દીયાં દુબારા હમેં–દીલ.
મેહફીલમેં ગયરોંકી ભી બુલાના,
નયનોંસે કરના ઈશારા હમેં–દીલ.
ગયરોંસે હંસના હમસે ન બોલના,
યે બાત નહીં હે ગવારા હમેં–દીલ.

તમામ શુદ.